

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1875. Andra Kammaren. N:o 21.

Onsdagen den 17 Mars.

Kl. 7 e. m.

Sammanträdde åter Kammarens ledamöter, för att fortsätta förmiddagens förhandlingar.

§ 1.

Justerades det protokoll, som hållits vid eftermiddagssammanträdet den 10 innevarande månad.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt beslut vid senast hållna talmanssammanträde, gemensamma omröstningar, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, komme att företagas Lördagen den 3 instundande April rörande åtskilliga frågor, i hvilka Kamrarne fattat stridiga beslut; och hade för öfrigt vid nämnda talmanssammanträde yttrats den åsigt, att näst efter berörda omröstningar borde till afgörande förekomma de utlåtanden, som vore att förvänta dels från Stats-Utskottet angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, dels jemväl från Lag-Utskottet angående ändring i strafflagens stadganden om ansvar för skogsåverkan.

Vidare ville Herr Talmannen redan nu tillkännagifva, att enligt öfverenskommelse vid meranämnda talmanssammanträde, Herrar Talmän beslutit för Kamrarne föreslå, att det Konstitutions-Utskottets memorial, angående fallbordad granskning af de i Statsrådet förda protokoll, hvilket ofördröjligen vore att från nämnda Utskott förvänta, skulle till slutligt afgörande företagas i Kamrarnes sammanträden Onsdagen den 7 instundande April; kommande, vid skeende bordläggning af sagde ärende, frågan om tiden för dess slutliga behandling att göras till föremål för Kammarens beslut.

§ 3.

Fortsattes den i förmiddagens sammanträde började öfverläggningen rörande 1:sta och 2:dra punkterna i Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, angående villkoren för tillverkning och försäljning af brännvin.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

Ordet lemnades, enligt förut skedd anteckning, till

Herr Albert Staaff: Herr Talman, mine Herrar! Jag har väl egentligen icke något nytt att tillägga till den diskussion, som förut i dag i detta ämne blifvit förd, men jag anser det vara min pligt att yttra åtminstone några ord i ett ämne, som så nära berör det sedliga tillståndet, och som naturligtvis måste i hög grad intressera dem, hvilka genom sitt embete fått sig uppdraget att vårda sig om detta. Jag ber då att först få hänvisa till hvad jag förra riksdagen yttrade i samma fråga; jag har ej funnit skäl att ändra min åsigt härutinnan.

Det samma har i dag på förmiddagen här blifvit sagdt, som man vanligen får höra, nemligen att det icke är så farligt med superiet; särskildt hörde jag detta framhållas af min aktade granne till venster, Herr Sven Nilsson i Efveröd, äfvensom af flera andra. Det må vara, att man i vissa fall kan anse, att superiet på ett eller annat ställe aftagit, och att saken icke alltid företer sig så, som den gjorde för några år tillbaka, men att förhållandena äfven nu äro i högsta grad sorgliga, torde vara alltför bekant, att jag skulle behöfva närmare vidröra det. Jag vill endast erinra om, huru den, hvars verksamhetskrets är förlagd inom hufvudstaden, har tillfälle att dagligen se mångfaldiga exempel på dryckenskapslastens sorgliga följder, framträdande än i äktenskapets genom den ene eller den andre makans förvällande förstörda frid och lycka, än i en försummad barnavård, och än i den yttersta fattigdom, mycket annat att förtiga, som till en stor del har sin rot i denna förfärliga last. Det torde vara allmänt bekant, och ingen lärar väl heller vilja förneka, att förhållandena härutinnan äro vida svårare i hufvudstaden än i de smärre städerna och i landsorten; men jag påstår likväl, att talet om att det på landsorten icke står så illa till icke är alldeles väl grundadt. För min del har jag varit angelägen om att skaffa mig upplysningar härom så väl af ledamöter i Kammaren, som på andra håll; särskildt har jag sökt inhemta sådana ur de handlingar, som inkommit rörande prestmöten i de olika stiftet. Af dem har jag funnit, att dryckenskapen visserligen på åtskilliga ställen aftagit, men att den deremot på andra håll är i hög grad oroväckande, och den tanken är allmän, att folkets sedlighetstillstånd står i ett bestämdt förhållande till den större eller mindre lätthet, man på den ena eller andra orten har att åtkomma rusdrycker. Då tillståndet emellertid på flerfaldiga ställen är högst sorgligt, tager jag mig friheten att anföra några exempel härpå, icke såsom skulle jag vilja påstå, att det öfverallt så är fallet, utan endast för att visa, huru långt det kan gå, och för att Kammaren derom måtte erhålla någon kännedom och ett ytterligare stöd för åtgärders vidtagande i lagstiftningsväg. Dessa exempel vill jag hemta ur »Protokoll och handlingar rörande Prestmötet i Upsala år 1873», der det heter: »Angående dryckenskapen äro berättelserna från stiftets mellersta och södra delar i regeln gynsamma, och ifrågavarande säges der hafva betydligt aftagit eller åtminstone vara mindre gängse än

tillförene. Då undantag i vidsträcktare mån förekomma, hafva de mestadels sin grund i en lifligare beröring med städerna och i landthandelns lönkrögeri, hvaröfver här liksom på andra orter bittert klagas.

*Ifrågasattes
ändringar
bränvins-
lagstiftningens*
(Forts.)

Från den nordligaste delen af stiftet äro deremot uppgifterna symnerligt nedslående, och nästan alla dervarande pastorer förklara dryckenskapen under de senare åren hafva anseeligt tilltagit.

Så skrifer bland annat en af pastorerna i nordvestra Helsingland följande: »Bland förargelseväckande laster intager inom församlingen dryckenskapslasten obestriddigt första rummet. Hvarje högtid och hvarje familjehögtid, hvarje slutad affär och hvarje ledig dag, som bonden eller hans dräng består sig, skall firas med bränvin eller dess surrogat: öl, porter, vin, antingen åtskils eller i behaglig blandning. Det hör icke till det ovanliga vid ett bröllop om 120—150 personer att på 3—4 dagar konsumera 100 kannor bränvin utom betydande quantiteter andra rusande drycker. Och icke blott män supa, äfven qvinnor göra det; icke blott ynglingar utan äfven flickor. Det är naturligt, att under sådana förhållanden lönkrögeriet skall blomstra, och att öl- och porterstugor så väl som vinförsäljningsställen snart tjena sig upp till folkbenämningen krog, samt att fall af fyllerigalenskap, förtidig död i finkelfyld kropp, själfmordsförsök och utarmadt tillstånd icke äro sällsynta företeelser.» — På samma sätt skrifer en annan pastor från samma trakt: »Det var en tid för icke så länge sedan, då det inom församlingen ansågs vara en *skam* att vara öfverlastad; nu deremot synes det för många vara en *heder*. Derfor täfla ock nu män och qvinnor, i synnerhet bland ungdomen, att vara »hjeltar i dryckjom.» Det är en sorglig syn att se de unga gossar och flickor, som nyss kommit från det första nattvardsbordet, arm i arm ragla fram efter vägarne i nästan redlost tillstånd till följd af omätligt förtärande af rusdrycker. Men då landthandlare och lönkrögare, som växa till som svampar och som, trotsande lagar och gäckande alla polisåtgärder, samvetslost ockra på sina arma medmenniskors lekamliga och andliga ruin, så ymnigt tillhandahålla rusdrycker åt de deretter törstande, och penningetillgången för närvarande är ganska god genom lätt förvärfvade arbetsförtjenster, är det ej underligt att superiet tilltager.»

Mine Herrar! Dessa röster komma ifrån män, som vistas midt i befolkningens sköte, och jag dristar se den, som kan förneka dem. Man har visserligen invändt, att detta vore helt enstaka fall, men de bevisa dock, till hvilken höjd det behöfliga tillståndet kan gå. Något bör således göras, att icke den ena Riksdagen efter den andra ställer sig såsom ett blekladgt nej på hela landets böner i detta afseende.

Herr Sven Nilsson i Efveröd yttrade, att det endast vore »religiös fanatism» att orda så mycket om dryckenskapen och dess sorgliga följder. Så uppfattade en annan talare hans yttrande.

*Ifrågasatta
ändringar i
bräwvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Jag tyckte visserligen, att Herr Sven Nilsson sade »religiös fantasi», men i allt fall förmenade han emellertid, att det blott vore svärmeri, och deruti begick han ett stort misstag. Samme talare yttrade äfven, att »det nästan vore att se spöken på ljusan dag.» Ja, mine Herrar! det är icke svårt att se sådana spöken äfven på ljusan dag, och det skulle icke behövas så lång tid för att med dylika fylla ett rum, långt större än detta, och jag är öfvertygad, att haren skulle resa sig på allas våra hufvuden. Vi behöfde icke tro på spöken, men vi skulle nödgas medgifva, att menniskor kunde komma att se så ut till följd af denna förfärliga last.

Det har äfven blifvit yttradt att den, som uppträder emot fyllerilasten, nedsätter svenska folket inför främmande nationer. Jag bestrider detta, och jag tror icke, att någon fosterlandsvän inom denna Kammare skulle vilja utmåla saken värre än den är, hvarken inför landsmän eller för andra nationer. Jag anser, att man tvärtom söker att höja folkets anseende, då man efter yttersta förmåga vill bidraga till stiftande af en lag, som må bända i någon mån kan motverka detta symmerligen farliga samhällsönda. Att icke endast enstaka fall, vare sig i hufvudstaden eller i landsorten, förkomma, det framgår tydligt utaf de många röster, som i dag höjt sig inom denna församling. Af Herr Clairfelts yttrande t. ex. framgick, att han ansåg superiet hafva betydligt tilltagit i den trakt, derifrån han är.

Efter detta korta yttrande, rörande sjelfva förbållandena, bör jag äfven nämna några ord i afseende å de i dag ifrågasatta åtgärderna. Jag får emellertid kort, öppet och ärligt bekänna, att jag är alltför litet inne uti denna lagstiftning med dess många svåra frågor. Jag måste derföre härutinnan till en viss grad rätta mig efter andras erfarenhet och jag vill alldeles icke vindicera åt mina ord någon gällande kraft, men de må dock förtjena något afseende. Hvad då de i dag ifrågasatta åtgärderna vidkommer, så har af en talare midt emot mig, nemligen Herr Engländer, blifvit framställt det radikalaste förslaget. Jag är, i olikhet med talaren sjelft, öfvertygad om, att detta förslag af mången skall mötas med »välvilja» likasom med högaktning, men detta hindrar icke, att detsamma torde vara alldeles opraktiskt. Herr Hammarberg har förordat en betydlig förhöjning af tillverkningskatten; och efter de argument, som af honom derför anförts, kan jag icke annat än sluta mig till hans mening, och jag tror detta blefve ett verksamt medel att mota det onda.

Hvad beträffar Herr Carl Ifvarssons yttrande, att statsverket icke skulle ega behof utaf de afgifter, som samedelst skulle beredas, så har det redan blifvit utaf andra talare bemött, och jag vill endast erinra derom, att snart kunna svåra tider stunda, och att vi då behöfva större tillgångar. För öfrigt låto de mörka spådomarne annorlunda, då fråga var om en välbehöflig löneförhöjning åt våra embets- och tjänstemän. Samme talare framkastade äfven den frågan: »Hvad skola vi svara våra kommittenter, om vi, oaktadt statens finanser äro goda, icke förty höja skatterna?» Denna fråga synes mig förutsätta ett tvifvel på våra kommittenters omdöme och för-

måga att sjelfve sätta sig in i förhållandena. Jag tror tvärtom, att de utan särdeles långa bevis äro i stånd att sjelfve göra sig underkunnige om ställningen och meningen härmed.

Det är lätt inse, att grundliga skäl finnas för en sådan åtgärd, och jag tror att de ökade inkomster för statsverket, som af förslaget antagande skulle blifva en följd, nog i sinom tid skola blifva nyttiga.

Angående Herr Friherre Focks reservation, måste jag erkänna, att jag har en stark lutning åt det hållet. Försäljningslagens lämplighet och de följder, dess tillämpning i allmänhet medfört, äro väl för vidsträckta ämnen för mig att bedöma, men om jag ser på dess verkningar inom den kommun, jag tillhör, Stockholm, måste jag, utan att på minsta sätt vilja klandra dem, som med lagens tillämpning här hafva att skaffa, påstå, att de förhoppningar man fäst vid denna lag icke i betydligare mån förverkligats, hvarken i minskning af krogarnes antal eller läge, eller i ordningens bättre upprätthållande och snygghetens och sedlighets befrämjande på utskänkningsställena.

För min del sluter jag mig gerna till nämnda reservation, hvilken jag ingalunda finner förtjena det myckna klander, som förut i dag kommit den till del. Jag tror ej att i Friherre Focks förslag finnas understuckna några dolda afsigter, såsom man låtit påskina; och hvad det beträffar, att Herr Friherre Fock ej skulle vara »lik sig i år som i fjor», så kan jag gerna medgifva så vara förhållandet, men jag för min del finner honom förändrad till sin fördel, och tycker i år mera om honom i denna fråga än föregående året. Därföre, hvad man än må säga emot partiela förändringar af eller tumningar på en lag, har jag dock af de skäl, som reservationen innehåller, och särdeles efter reservantens sakrika föredrag i dag, låtit mig öfvertygas om lämpligheten att antaga reservantens förslag, helst derigenom icke något definitivt beslut i sjelfva saken i dess helhet skulle fattas, utan endast afses en skrifvelse till Kongl. Maj:t angående fullständig utredning af alla hithörande förhållanden.

På sådan grund vill jag, som först tänkt förena mig med Herr Hammarberg i hans förslag, i stället nu förklara, att, om valet vid en blifvande omröstning kommer att gälla Utskottets förslag i frågan eller Herr Friherre Focks i reservationen framställda mening, jag, med särskildt återopande af de ytterligare skäl för bifall till denna mening, som af Herr vice Talmannen, Herr Clairfeldt och Herr P. Olson m. fl. andragits, för min del yrkar bifall till Herr Friherre Focks reservation.

Herr Jöns Pehrsson: Alldenstund jag förlidna år, då denna fråga var a bane, utförligt yttrade mina asigter uti förevarande ämne, så hade jag icke ämnat besvara Kammararen med ytterligare anföranden, om icke jag ansett mig skyldig dertill, då jag underskrivit Herr Sandstedts motion och sålunda instämt uti hans deri framställda förslag. Ehuru jag icke vill bestrida, att lagstiftningen i förevarande ämnen kan blifva tillfyllestgörande endast i samman-

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

hang med åtgärder för folkupplysningens spridande, så vill jag dock påstå, att man ej behöfver måla eländet i så svarta färger, som den föregående talaren gjort det, och ännu mindre såsom vid det af honom åberopade prestmötet skett, der ännu dystrare taflof upprullades. Det förvånar mig högeligen att ingen af Herrar representanter från Helsingland uppträdt, hvarken för att vitsorda eller vederlägga den talare, som uppdragit måhningen vid nämnda prestmöte.

Saken tål i sanning att skärskådas från många sidor; men då det ej vore lämpligt att vända sitt anfall mot en enskild individ, så vill jag nämna, att, äfven om förhållandena inom Helsingland verkligen äro så sorgliga, som nyss blifvit omnämndt, dessa likväl icke äro sådana i det södra Sverige. Huru dermed än må förhålla sig, så bör man, om man verkligen vill komma till ett resultat, sätta yxan till roten och med ens utrota det onda. Men då man påstår att detta är omöjligt att verkställa, så kan jag å min sida icke inse till hvilket resultat man skulle komma, om man låte upplysningen ensam verka i denna sak.

En annan omständighet bör jemväl beaktas. Då jag anser att hvarken enskilda kommuner eller enskilda personer böra draga nytta af försäljningen, samt då Herr Focks reservation tyckes anvisa medel, hvarigenom målet till en viss grad kunde uppnås, så skulle jag icke hafva tvekat att för min del biträda Herr Focks reservation, derest han icke på ett understucket sätt föreslagit att skatten genast skulle höjas, under det han låter alla de öfriga frågor, som dermed ega sammanhang, qvarstå oförändrade. Det är klart, att jag vid sådana förhållanden icke kan bifalla nämnda reservation i dess helhet; ty vid detta, såsom vid många andra tillfällen, lærer man nog vilja tillämpa den gamla regeln, att blott anslag för en sak blir beviljad, får dess öde i öfrigt bero på framtiden.

Ville man fästa sig vid de talares åsikter, som antaga Herr Focks reservation, skall man tydligen finna, att kommunerna och städerna icke gerna komme att afstå sina inkomster till följd af den nu varande brännvinslagstiftningen, och att ett vädjande till dem blefve fruktlöst, emedan de härvidlag hafva allt för stora intressen att bevaka. Skulle emellertid förhållandena icke få förblifva sådana de nu äro, så skulle man ock se en mängd krogar borta, och dermed vore ändock något vunnet. Men icke kan lagstiftningen med de åsikter, man nu synes hylla, komma symnerligen långt, ty äfven om afgiften för brännvinet fördubblades, så skulle åtgången blifva lika stor, utan att åtgärden verkade på drinkaren, men väl på den som använder brännvinet för dagliga behofvet inom sitt hushåll. Jag för min del begagnar icke brännvin, men det förefaller mig underligt att man talar endast om den fattige, som icke har råd att skaffa sig dyrare vara.

Man talar endast om brännvinssupare, men förbigår med tystnad de samhällsklasser, som stå öfver oss och hvilka hafva råd att skaffa sig dyrare varor. Vill man genom föredöme bidraga till superiets förminskning, så böra de högre klasserna, genom att af-

hålla sig från sina storartade tillställningar, verka på folkets öfvertygelse; men då så icke sker, bör ej heller förkastelse domen fällas öfver svenska folket i massa. Att en och annan vore förtjent att drabbas af densamma, lär väl icke kunna förnekas; men vi hafva icke vidare något paradiset på jorden. Allt ondt kan icke genom någon lagstiftning borttagas utan endast på öfvertygelsens väg, och man bör icke döma den svenska arbetaren för strängt.

Såsom frågan nu står, yrkar jag bifall till Utskottets förslag. Jag skulle visserligen gerna velat förorda en skrivelse till Kongl. Maj:t, på sätt Herr Fock föreslagit, men då en sådan skrivelse icke skulle medföra något resultat, så vidhåller jag mitt ofvan nämnda yrkande.

Herr Jonas Petter Nilsson: Jag skulle nästan anse öfverfödigt att vidare orda i denna sak och dermed upptaga en dyrbar tid, men då jag ej kan gilla till alla delar Utskottets motivering till sitt förslag i första punkten af betänkandet, ber jag få yttra några ord. Jag har nemligen den sorgliga erfarenhet, att på landet, för att ej tala om städerna, finnas många kommuner, hvilka i inkomster af bränvinsutskänkningsen ärligen uppbara betydligt mera än staten. Så är t. ex. förhållandet i min hemort, der kommunen uppbar 600 à 700 kronor, under det statens inkomst af samma utskänkning endast uppgår till 320 kronor. Att ett dylikt förhållande skulle få ega rum, var väl ej meningen, då nu gällande lagstiftning i ämnet tillkom. Detta ofog tror jag för min del ej kunna annorlunda hjälpas än genom sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna å bränvin; och jag hyser det förtroende till Regeringen, att om sådan skrivelse, som Herr Friherre Fock föreslagit, afåtes, Regeringen nog skall inkomma med sådant förslag till lag i detta ämne, som af Riksdagen kan godkännas.

Beträffande yrkandet om tillverkningsafgiftens höjande, hvarigenom en minskning i förbrukningen af bränvin antages skola uppkomma, så har jag, trots de många och vackra predikningar, som i sådant syfte hållits, icke kunnat blifva öfvertygad, att sådan fördel derigenom skulle kunna vinnas.

Jag vill emellertid ej längre upptaga tiden, utan yrkar afslag å Utskottets hemställan i första punkten och bifall till Herr Friherre Focks reservation samt bifall till andra punkten i Utskottets betänkande.

Herr Rylander: Då jag i min mån bidragit till det beslut, hvari Utskottet i denna fråga stannat, anser jag mig skyldig att i korthet redogöra för skälen härtill. I likhet med många föregående talare kan jag nemligen ej inse eller tro, att en förhöjning i tillverkningsafgiften å bränvin skall medföra minskning i förbrukningen af samma vara för den verkliga drinkaren. Hvad aktar han 1 öres förhöjning på ett glas bränvin? Det är ju en bagatell. Det har förut i dag af Herrar Grefve Sparre och Kolmodin anförts såsom skäl för en dylik verkan af bränvinets fördyrande, att till-

*Ifrågasatt
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

gångarne för drinkaren dess förr skulle taga slut. Men man behöver ju blott tänka på nu varande goda tider och de stora löner och förtjenster, som erbjudas arbetarne äfven för ett ringa arbete, för att inse att tillgångarne äfven för drinkaren ej äro små, och att han, om han vill tillfredsställa begäret efter rusdrycker, nog vet att förskaffa sig erforderliga medel dertill, äfven om varans pris i någon mån höjes.

Ännu ett skäl emot en dylik förhöjning är den omständighet, att statens finansiella ställning för närvarande är sådan, att staten ej behöfver de ökade inkomster, som af förhöjningen skulle blifva en följd, och därför kan ju med förhöjningen anstå, till dess ett sådant behof inträder.

Jag har äfven ett annat skäl för denna min åsigt. Förliden riksdag beslöt en förändring i bränvinslagstiftningen, som först med innevarande års början trädde i verkställighet, och då man ännu ej sett verkningarne af denna förändring, torde det väl ej vara skäl att åter vidtaga en ny.

Här har blifvit utaf en af de förste talarne, Herr Engländer, framställt ett förslag, som jag för min del icke finner oäfvat, och jag har till och med sjelf haft en motion skrifven i samma syfte, men jag hade gått ännu längre, ty han skämmer bort sitt förslag, då han tillåter införsel af bränvin.

Jag anser mig böra anföra ytterligare ett skäl, som efter mitt begrepp är bra, nemligen att en förhöjning på skatten lätteligen kunde befördra smuggling och lönbränning; med en sådan förhöjning som 70 öre på kannan låter detta lätt tänka sig. Herr Olsson har framhållit och uppläst de statistiska uppgifterna på brottmålen, men då han återoppar huru fyllerimålen under de senare åren stigit, bör han också komma ihåg, huru höga arbetsförtjensterna under denna tid varit, och att till följd derutaf konsumtionen också varit större.

Ehuru jag har åtskilliga anmärkingar mot Friherre Focks reservation, anser jag dock att den går i den rätta riktningen, och i ett afseende förenar jag mig bestämdt med honom, att, derest en skrifvelse till Kongl. Maj:t skall afgå, detta bör ega rum först sedan skatten blifvit höjd; ty det vore föga välbetänkt aflåta en dylik skrifvelse, förrän man vidtagit förhöjningen, d. vid sådant förhållande en våldsam brytning i handelsrörelsen skulle uppstå. I detta afseende gillar jag Friherre Focks reservation, men på öfriga skäl får jag vördsamt yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Edström: I många år har jag ansett att en öppenbar orättvisa ligger deri, att det fåtal af landets befolkning, som har jemförelsevis lätt att betala ett högre pris, skall erhålla bränvinet billigare — genom att köpa större partier — än den stora mängden af mindre bemedlade konsumenter, som måste betala inköpen efter minuthandels- eller utskänkingspris. Jag har trott, att det allmänna tänkesättet nu borde vara moget för den reform i bränvinslagstiftningen, hvarom fråga är, och hoppas att detta äfven be-

kräftas genom denna Kammares blifvande beslut. Dock vill jag icke bidraga till ett beslut, som på något sätt skulle inskränka de förmåner, kommunerna och vissa institutioner hittills åtnjutit genom andelar af bränvinsförsäljningsafgifterna.

Bland de invändningar, som mot förslaget att sammanslå och höja de båda bränvinsskatterna blifvit framställda, är äfven den, att lönbränning derigenom skulle uppstå. För min del hyser jag icke ringaste farhåga i det fallet. Ett bränneri måste, för att kunna bära sig, vara inrättadt efter nutidens fördringar och förenas med så vidlyftiga anordningar, att man icke gerna kan tänka sig att bränning der kunde ega rum, utan att blifva upptäckt och åtalad.

Med afseende å smuggling af bränvin från utrikes ort, tror jag icke heller att den högre bränvinsbeskattningen skulle medföra afsevärda olägenheter. Jag tryggar mig i det fallet särskildt vid den åsigt, Herr generaltulldirektören uttalat; han bör kunna bedöma detta säkrare än någon annan.

Hvad beträffar den under diskussionen framställda anmärkningen, att bränvinshoden skulle blifva aldeles fördränkande och sedligheten komma till korta, om de nuvarande försäljningsafgifterna borttoges, så litat jag på att bränvinshandeln kan af Konungens Befallningshafvande och kommunen ordnas lika väl som handeln med vin och maltdrycker. Jag föreställer mig att hvar och en, som under föreslagen ny lagstiftning erhöle minuthandels- eller utskänkningsrätt, blifve underkastad bevilling efter andra artikeln i förhållande till rörelsens omfattning. Han skattade då äfven efter samma beräkningsgrund till kommunen, och jag tror att genom en sådan anordning, klokt handhafd, sedlighetens intressen skulle befrånjas.

På nu anförda skäl, och med återopande af hvad flera andra talare yttrat till förmån för Friherre Focks reservation, ställer jag mig på deras sida, hvilka önska framgång åt densamma.

Herr Schultz: Herr Talman, mine Herrar! Visserligen skulle jag kunna inskränka mig till ett instämmande uti de sakrika anföranden, som Herrar Iivarsson och Lyttkens på förmiddagen hållit, äfvensom att med godkännande af Utskottets motivering yrka bifall till dess förslag; men då, såsom reservant mot Utskottets betänkande, uppträdt en person, som hittills ansetts såsom en auktoritet i frågor rörande bränvinslagstiftningen, och denne reservant i år uttalat helt andra åsikter än vid nästlidna års riksdag, så kan jag icke underlåta att för min ringa del äfven deltaga i diskussionen. Friherre Fock har nemligen i sin reservation uppställt såsom mål sedlighetens tillgodoseende, och såsom medel att uppnå detta mål sammanslagning af tillverknings- och försäljningsafgifterna, skatteförhöjning och en strängare försäljningslag. Så låter det i år; men jag ber att få uti Herrarnes minne upplifva, huru det lät förlidna år från den ärade reservanten, som då helt och hållet instämde i Utskottets förslag, hvilket äfven då innehöll ett afstyrtande af skatteförhöjningen och sammansläendet af de båda

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

brännvinsskatterna. Friherre Fock yttrade då till Andra Kammarrens protokoll (4 Bandet pag. 42) «att denna skatteförhöjning endast skulle drabba den nyktre och ordentlige konsumenten, men icke afskräcka drinkaren», samt att det åsyftade målet med en förhöjning «endast i ringa mån skulle vinnas med afseende å det uppväxande släktet»; vidare, pag. 43, att «folkupplysningen och bildningen äro de medel, som i främsta rummet skola inskränka konsumtionen». Vidare hänvisade han till den erfarenhet, man i England gjort, att den höga brännvinsskatten derstädes, långt ifrån att hämma fyllerilasten, haft alldeles motsatt verkan. Slutligen å sid. 44 talade han om «en allvarlig försäljningslagstiftning, som gjorde det möjligt för kommunerna att reglera sina förhållanden i sedlighetens intresse». Detta var förlidna år, men *nu* yttrar reservanten sig i en helt annan anda, och denna förändring i åsichter kan åtminstone på mig icke utöfva annat intryck, än att den auktoritet, hvarmed Friherre Focks åsichter varit omgärdade uti frågor rörande brännvinslagstiftningen, för mig totalt försvunnit.

I reservationen, pag. 20, står, att den nya lagen af 1874, som trädde i kraft med innevarande års början, redan skulle hafva visat så skadliga följder, att man borde vara betänkt på en ny försäljningslag. Det vore i sanning förvånande, om man på en så kort erfarenhet ville grunda en lagförändring. Inom den kommun, jag har äran tillhöra och der jag tagit verksam del i ordnandet af brännvinsförsäljningen, har lyckligtvis icke en sådan åsigt om denna lag gjort sig gällande.

Pag. 21 af samma reservation förekommer en förskräcklig beskrifning på krognästena nu för tiden, alldeles som om de skulle under de senaste åren hafva blifvit väsentligen försämrade, i stället för att förhållandet är just det motsatta, åtminstone hvad angår de flesta af stadskommunerna, der man flestades med betydliga kostnader; inrättat lokaler för krogrörelse, mera liknande värds- hus än krogar och ingalunda förtjenta af benämningen nästen, i hvilka man knappast skulle kunna inträda. Den beskrifningen på nutidens krogar är således mycket haltande.

Vidare har reservanten sagt, att försäljningen borde ordnas på ett annat sätt, än det på hvilket den nu är inrättad. Något sådant sätt har emellertid icke blifvit af reservanten uppgifvet. Man kan visserligen uttala, att det nuvarande försäljningssättet är olämpligt, och önska att det måtte förändras — meningarne kunna i det hänseendet vara delade — men då reservanten icke föreslagit något annat sätt, förefaller det mig som ett bevis derpå, att han icke kan föreslå något bättre, ty annars borde väl en i brännvinslagstiftningen så sakkunnig man, som reservanten, hafva framkommit med ett dylikt.

Pag. 22 säges, att i en del stadskommuner försäljningslokaler- na och försäljningen ännu icke äro ordnade så, som önskvärdt vore. Men detta kommer sig helt enkelt deraf, att det sannerligen icke går så lätt som man tror att i ifrågavarande hänseende rätt ordna ett bolags angelägenheter. Att börja med är det nemligen ganska

ofta förenadt med svårigheter att finna personer, som både äro lämpliga och villiga att åtaga sig detta uppdrag och detta ansvar. Efter hand låter det sig väl göra, ehuru det ännu ej kunnat genomföras i alla städer, men därför kan det väl icke vara skäl att förändra eller förkasta den nu gällande försäljningslagen.

På samma sida förekommer äfven det påståendet, att om man tager bort försäljningsafgifterna, så skulle kommunerna likväl, omedelbart, utan mellanhand af någon bolagsinstitution, genom sina myndigheter och deras delegerade, kunna ordna försäljningen. Mig förefaller det mycket besynnerligt, att någon kan hafva en sådan uppfattning. Något verkligt intresse för ordnandet af en dylik försäljning tror jag knappast skulle förefinnas, om, såsom den ärade reservanten antyder, försäljningen borde vara nära nog fri, ty sannernigen jag kan fatta, huru man skulle af myndigheterna kunna begära, att de skulle så öfvervaka försäljningen, att icke stort missbruk af densamma komme att ega rum.

Pag. 24 säger reservanten, att försäljningsställena bättre skulle kunna öfvervakas, om man finge en ny och friare försäljningslag. Men huru detta skall kunna ske, förstår jag ej; tvärtom, mig förefaller det mycket lättare att öfvervaka dem nu, åtminstone i de kommuner, der försäljning handhafves af för ändamålet bildade, utslutande för det sedliga intressets iakttagande afsedda bolag, hvilka icke uppmuntra till ökad konsumtion, utan snarare till förminskande deraf; ty der dylika bolag finnas, går det mycket lättare för sig att öfvervaka ordningen, än om, såsom förhållandet antagligen blefve i fall försäljningen frigäfvdes, inom kommunen funnes krogar i obegränsadt antal.

Sid. 25 förekommer ett af de märkligaste uttalanden i hela reservationen. Der säges nemligen tydligt, att bestämmandet af sättet för ersättningsfrågans lösning är för reservanten viktigare än det sedliga intresset. Hvad skall man säga om en sådan tanke, uttalad inför Riksdagen; hvad skall man säga derom att, sedan reservanten först förklarar sig vilja stifta en bränvinslag, som skall hafva det sedliga intresset till sitt förnämsta syftemål, han sedermera förklarar sig anse en skyndsam reform i bränvinsförsäljningslagen viktigare än detta intresse, och detta därför att enligt reservantens åsigt, "till följd af nu gällande lagstiftning landsbygden faktiskt är eller redan gjort sig skattskyldig under städerna" Kan man väl tro, att hufvudsyftemålet med den föreslagna nya lagen är sedlighetens befordrande, då reservanten uttalat, "att ersättningsfrågans snara lösning" är långt viktigare?

Vidare säges det på samma sida i reservationen, att städernas inkomster af bränvinsförsäljningsafgifterna cupphörligen ökats, likaså genom inkomsten af bolagsvinst å rörelse, enär bolag, tillkomna på grund af senaste lagstiftning, skola till det allmänna afstå hela sin nettovinst, men den ärade reservanten har ej omnämnt, att från och med år 1874 bolagen äro skyldiga att afstå hela sin vinst till det allmänna, till landstingen, hushållnings-sällskapen och kommunerna. Alltså, i samma mån som städernas

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

vinst eller behållning ökas, så ökas äfven landsbygdens, då man väl icke kan bestrida, att hushållningssällskapens och landstingens andelar tillgodokomma hufvudsakligen landsbygden.

På sidan 29 förekommer, att skatteförhöjning skulle *genast*, så vidt möjligt vore, inträda. Jag får för min del säga att vidtagande så hastigt af en sådan åtgärd i mina ögon synes högt förhatligt. Jag påminner mig, hvad obehag som i förra tider vållades af ett plötsligt utfärdadt exportförbud för spannmål, huraledes denna då från att stå i högt pris hastigt sjönk, hvarigenom stora förluster upkommo. Nu skulle visserligen i förevarande fall en prisstegring på varan inträffa, men alla sådana hastiga rubbningar i gällande prisförhållanden böra undvikas och kunna icke med fog försvaras. Om således, mot all förmodan, och hvilket jag skulle mycket beklaga, reservantens förslag skulle blifva antaget, så borde den ifrågasatta skatteförhöjningen icke inträda förrän allraförst den 1 Oktober i år och helst ej förrän den 1 Oktober nästa år.

Äfvenså förekommer i reservationen det påstående, att, om brännvinsafgiften i sin helhet höjes till 1 krona 50 öre per kanna, denna afgift för en lång framtid skall blifva orubbad. Den som påstår sådant blir nog beviset skyldig, ty att man för en lång framtid skulle kunna hålla sig vid nämnda siffra, det tviflar jag på, och om tiderna försämras, om en ny härordning skall införas, grundskatterna och indelningsverket uphäfvas, så tror jag nog att man genom en förhöjd tillverkningsafgift skall försöka att komma till högre statsinkomster. Någon den ringaste garanti, för att man längre eller kortare tid skulle få behålla den angifna siffran, 1 krona 50 öre, finnes derfor enligt min åsigt.

Slutligen ber jag att till sist få framhålla, hvilken orättvisa man skulle begå mot dem, som bland spritdrycker till måttligt bruk använda företrädesvis brännvin, om man icke, på samma gång ett sådant stadgande, som reservanten föreslagit, genomfördes, äfven väsendtligen förhöjde importtullen på så väl spritdrycker i allmänhet som vin. Huru man kan tänka sig, att någon tillfredsställelse skulle upkomma i landet genom antagande af reservantens förslag, kan jag icke förstå. Från min ståndpunkt beklagar jag, om man skulle göra sig skyldig till införande af en sådan orättvisa, som deraf skulle blifva en följd, och kommer aldrig att med min röst biträda ett sådant förslag, utan anser, att om tillverkningsafgiften skall höjas, bör äfven, såsom jag redan nämnt, importtullen på utländska spritdrycker och viner samtidigt höjas.

Om man genom den ifrågasatta skatteförhöjningen haft för afsigt att inskränka konsumtionen af brännvin och afhålla dem, som nu till ofverdrift förtära spritdrycker, från sådant, så borde man hafva föreslagit en betydligt högre förhöjning än den nu ifrågasatta. Den som har något reda på utskänkningsafgiften af brännvin, känner äfven huru litet ett öres förhöjning på det mått, som utskänkes, inverkar på dem som äro begifna på dryckenskap. Den, som tror annat, saknar all praktisk inblik i verkliga förhållandet. Det fordras sannerligen mycket högre pris för att vinna det åsyf-

tade målet. och skulle man nu borttaga försäljningsafgiften och åtnöja sig med 1 krona 50 öre i tillverkningsafgift, så blir förhållandet, åtminstone i de städer, der bolag finnas, att utskänkingspriset på bränvin blir vida mindre än hvad det nu är. Jag vet kommu-ner, der bränvinet i utskänkingspris gäller 4 kronor per kanna, och under sådana förhållanden, om hela skatten bestämdes till 1 krona 50 öre, och att ej fick beräknas någon vinst på utskänkningen, så må man icke inbilla sig, att någon förhöjning i försäljningspriset skulle uppkomma. Nej, tvärtom, utskänkingspriset skulle blifva betydligt lägre mot hvad det nu är.

På de skäl jag haft äran anföra, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herrar *Bolin* och *Fredricson*.

Herr P. Staaff: Frågan har under den langvariga diskussionen blifvit så grundligt behandlad, att icke mycket behöfver deri tilläggas, och jag skulle icke heller hafva besvärat Kammaren med något yttrande, utan afstått från ordet, derest icke under diskussionen förekommit ett direkt vädjande till någon af representanterne från Helsingland, huru vida det kunde vara någon sanning uti eller ligga någon verklig grund för påståendet om det bedröfliga tillstånd, som i fråga om bränvinsförfattningarnes efterlefnad skulle vara rådande i denna provins.

Jag får då förklara, att hvad nordvestra Helsingland beträffar, som denna uppgift egentligen rör, har jag icke någon närmare kännedom om förhållandena derstädes. Hvad deremot vidkommer den domsaga, hvars förvaltning är mig anförtrodd, kan jag upplysa, att vid ett ting förevarit minst 30 lönkrögerimål på en gång och möjligen ännu flera, ty jag minnes ej bestämdt siffran. Dessa mål äro icke blott i och för sig vederstyggliga, derför att dervid en mothjudande lagstiftning skall tillämpas, utan de gifva äfven en högst beklaglig anledning till antagande af en högelingen utbredd demoralisation hos allmogen. Det är naturligtvis svårt att i dylika fall med visshet påstå något, men min öfvertygelse är, att alla de, som i dessa mål höras såsom vittnen, ej tala sanning; vid enskilda samtal med en och annan af dem har jag till och med hört dem själfva förklara, att de icke anse sig vara skyldige att tala sanning i dessa mål, alldenstund, enligt deras förmenande, lagstiftningen i denna del icke är fotad på rättvisa grunder. Och, hvad ännu värre är, det har icke sällan händt, att sådana vittnen vid ett följande ting eller ock enskildt för mig personligen med ruelse erkänt, att de aflagt falskt vittnesmål vid rättegång angående lönkrögeri.

Det ligger ock i öppen dag, att så många lönkrögerimål icke skulle kunna förekomma vid ett enda ting, om icke en omåttlig quantitet bränvin förtärdes inom tingslaget.

Det är en beklaglig sanning, att fyllerilasten på senare tiden mer och mer tilltagit i min hemort, och det kan icke förnekas att

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagsifningen.
(Forts.)*

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvinslag-
stiftningen.
(Forts.)*

tillståndet i den stad, jag tillhör, är bedräfligt på grund deraf, att man med skäl kan påstå, att antalet fylleribrott inom denna kommun på de senaste tio åren åtminstone fördubblats.

För öfrigt ber jag få fästa Kammarens uppmärksamhet vid den omständigheten, att enligt Justitie-statsministerns senast afgifna berättelse 11,000 personer under sistlidna år blifvit fälda för fylleribrott. Då man nu vet, att de som fällas för fylleri äro sådana, som göra minsta hemlighet af denna last, d. v. s. sådana som äro alltför mycket begifna på rusdrycker, så kan man också antaga att, derest de skulle åtalas hvarje gång de berusade sig af starka drycker, de troligen skulle blifva bötfälda en eller två gånger i hvarje vecka.

Multiplieras detta antal med 11,000, och lägges dertill ytterligare den mängd fylleribrott, som undgå åtal, äfvensom sådan fall som icke kunna af lagen åtkommas, så uppstår en så stor mängd fylleribrott, att det verkligen vore förfäringt att vilja påstå, att nykterheten på senare tiden blifvit större än förut inom vårt land. Det kan väl hända, att tillståndet på några enstaka ställen i någon mån förbättrats af tillfälliga orsaker, men säkert är att någon sådan förbättring i landet i allmänhet icke egt rum.

Vid sådant förhållande är det klart, att någon radikal åtgärd måste på ett eller annat sätt vidtagas för att söka utrota detta olyckliga tillstånd. Nu har man visserligen sagt, att äfven genom bifall till Friherre Focks reservation ingenting skulle kunna uträttas till det ondas hämmande. Då frågar jag: hvartill har då hela vår försäljningslag under alla de gångna åren tjenat annat än att vara en kedja af oupphörligt lappande, ett lappsystem och ett idkeligt experimenterande. För min del tror jag dock att vi för närvarande behöfva en ny försäljningslag, hvarjemte jag anser att de i Friherre Focks reservation omnämnda förhållanden äro af den vikt och betydelse, att de väl böra beaktas.

Hvad städernas ställning till frågan beträffar, anser jag att, om den till städerna nu utgående andel af försäljningsafgiften finge utbytas mot en ersättning från statsverket, en sådan åtgärd skulle lända till stor vinst för så väl den allmänna moralen som kommunen. Jag lyser så stort förtroende till rättskänslan hos majoriteten i denna Kammarer, att jag icke tror att denna majoritet, äfven om det ginge an, skulle vilja motsätta sig beviljandet af en, om än ringa, ersättning till städerna för att dymedelst i sedlighetens intresse borttaga den inkomst af brännvinskatten, som för närvarande tillfaller städerna. Derfor kan jag icke förstå den stora fruktan, som från åtskilliga håll yttrats angående de följder som häraf skulle uppstå. Om man så vill, kan man ju när som helst taga ifrån städerna denna fördel; det finnes ingenting som hindrar det, och då förhållandet är sådant, synes mig det föreslagna vara ett nyttigt och lämpligt öfvergångssätt till det nya.

Jag ber att här få tillägga ett par omständigheter, som stå i samband med förra delen af mitt yttrande. Under den tid, som

förflutit sedan sistlidna riksdag, har jag i min domsaga haft ransakning med 37 häktade personer, af hvilka två varit tilltalade för det de i öfverlastadt tillstånd afhändt en medmenniska lifvet. Jag ville anföra detta endast såsom ett ytterligare motiv för mitt uppträdande vid detta tillfälle.

På grund af hvad jag nu haft äran yttra, vill jag förklara, att jag instämmer i det förslag, Friherre Focks reservation innehåller.

Herr Lars Ersson: Att en förbättrad lagstiftning i afseende på så väl tillverkning som försäljning af bränvin är af högsta behof påkallad, kan icke af någon bestridas.

Jag vill icke vara så sträng mot Friherre Focks emot Utskottets förslag i föredragna punkterna afgifna reservation, som talaren från Norrköping varit; jag skulle tvärtom, enär det tyckes vara sanning i allt hvad Herr Friherren deri säger, gerna velat instämma med honom, om han i densamma kommit till ett annat resultat. Nu kan jag emellertid icke göra det. Ibland annat förekommer på sidan 23 följande yttrande, hvori jag till alla delar instämmer: »Nu är likväl fallet att, enligt officiella uppgifter, den försäljningsafgift, som åtminstone under de senare åren influtit och aflemnats till laglig fördelning, ej motsvarar mer än ungefär en tredjedel af det förbrukade bränvinet. Detta beror naturligtvis deraf att försäljningsrättigheterna, på grund af auktioner eller kontrakt, upplåtas under antagande af en försäljning, som i allmänhet är betydligt lägre än den, som sedan verkligen eger rum.» Jag tror dock att han säger för litet, då han uppgifver blott en tredjedel, ty jag vet kommuner, der icke ens en tjugonedel af det bränvin, som afyttras, är föremål för beskattning. Jag vill icke tala om stadskommuner, utan endast om landskommuner, dem jag bättre känner till. Såsom vi veta, få icke försäljningsbolag bildas på landet, men kommunerna hafva ändock förstått sig på att kringgå lagen i detta fall eller åtminstone syftet med bränvinslagstiftningen, och jag känner specielt ett fall, der kommunen uppgjort förmligt aftal med en person om inropande af minuteringsrättigheten inom kommunen. Denna person förband sig att, så vida ingen annan spekulant uppträdde, erlægga till kommunen 2,000 R:dr; och på auktionen erhöi han försäljningsrättigheten efter 400 kannors försäljning, det då varande minimibeloppet. Så fortgick några år, tills kronofogden i orten kom underfund med förhållandet; hvarefter vid nästa auktion försäljningsbeloppet uppgick till 8,000 kannor. Detta exempel visar, hvilken oskäligen vinst somliga på denna handel kunna bereda sig, och huru lätt inkomsten deraf kan frånhändas.

Jag önskar därför liligt en förbättring af dessa förhållanden, och då jag icke kan instämma i Friherre Focks reservation och ej heller i Utskottets förslag, sluter jag mig till dem, som yrkat bifall till Herr Hæggströms förslag, hvilket synes utgöra en medelväg mellan de båda förstnämnda.

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Yrakasa ta
ändringar i
brännvins-
lagsstiftningen*
(Forts)

Herr Gunnar Eriksson: Jag har icke begärt ordet i den förnämliga afsigten att jag med mitt yttrande skall kunna inverka på någons öfvertygelse, motsatt den jag och flere med mig i föreliggande fråga eger. Jag skall för min del kunna åtnöja mig i den vissa förhoppningen, att en rättvis sak slutligen skall segra.

Om jag nu skulle yttra något om föreliggande frågor, så får jag förklara, att, enligt min tanke, så väl Utskottets förslag som den dervid af Friherre Fock fögade reservation är otillfredsställande. Utskottet vill ingenting; reservanten vill deremot alltför mycket. Han föreslår en förhöjning i skatten; men, efter mitt förmenande, skulle en sådan förhöjning endast leda till en förökad beskattning, på samma gång den lemnade kommunerna fortfarande i orubbadt bo med den oskäligen inkomsten af brännvinshandeln. Man må om dessa inkomster säga hvad man vill; efter mitt förmenande är dock säkert, att de äro egnade icke att minska, utan tvärtom att nära och underhålla brännvinshandeln; och min fasta öfvertygelse är, att, om dessa inkomster togos ifrån kommunerna, många krogar i och med detsamma skulle försvinna, emedan med inkomsternas borttagande för kommunerna återstå endast de olägenheter denna handel medför, men icke någon af de fördelar, som deraf för närvarande äro en följd.

Man har beskyldt motionärerne för att hafva för afsigt att göra brännvinshandeln fri: den beskyllningen träffar icke mig. Jag har i min motion icke föreslagit annat än att de nu utgående särskilda afgifterna å tillverkning och försäljning af brännvin skulle utbytas emot *en* till statsverket ingående tillverknings-skatt. Att en försäljningslag då liksom nu bör finnas, endast med de förändringar, som påkallas af afgifternas sammanslagning, är gifvet, och jag för min del håller strängt på kommunernas rättighet att i första hand och för Konungens Befallningshafvande att slutligen afgöra, om någon krogrörelse får finnas eller icke. Men jag skall nu icke längre uppehålla Kammaren. Så mycket är i detta ämne sagdt, att intet återstår att tillägga, utan ber jag endast få förklara, att jag för min del skall rösta för bifall till Herr Hæggeströms förslag, hvilket jag hoppas skall blifva Kammarens beslut.

Herr Johan Jönsson: Här är så mycket i den långa debatten anfördt både för och emot Utskottets betänkande, att ej mycket återstår att tillägga; dock får jag säga, att jag för min del tror att hvarken 30 öres eller 70 öres förhöjning skall medföra den verkan man åsyftar, eller superiets hämmande; dertill behöfvas långt kraftigare medel. Jag kan gerna sluta med att instämma med dem, som yrka bifall till Utskottets förslag, åberopande dervid de skäl, som representanten från Norrköping Herr Schultz anför.

Herr Nils Petersson: Att ett omätligt begagnande af spritdrycker är svenska folkets svåraste lyte läver icke kunna bestridas, och det är dertill hvars och öns skyldighet att, så vidt

i hans förmåga står motarbete detta onda. Derföre hafva också en mängd motioner blifvit väckta och under diskussionen många nya förslag framstälts, alla åsyftande att stäffa detta missbruk. Att nu säga hvilket som är det rätta, detta är svårigheten — hvar och en har sin åsigt. Många anse den enda och rätta utvägen vara fördyrande af dessa drycker, emedan de förutsätta att konsumtionen i och med detsamma skall minskas. Men jag be-
tviflar detta.

*Frågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Om man också ginge så långt som en talare här i min närhet föreslagit, nemligen att helt och hållet förbjuda brännvinstillverkning och belägga inførseln deraf med dryg tull, så be-
tviflar jag ändå, att ett sådant medel skulle blifva tillräckligt. Jag antager detta af det skäl, att vi för icke så lång tid tillbaka i denna Kammare hörde huru det går till i Norrland. Brännvinet är der svåråtkomligare, men måne der supes mindre än annorstädes? Jag tror det ej. För öfrigt hafva vi ju äfven hört, att man kan berusa sig af Hoffmans droppar! Vi veta äfven att opium dertill kan användas. Nog af, så länge själfva begäret finnes kvar, bjuder man förgäfvets till att hämma denna last. Man måste derföre söka andra botemedel. Först och främst måste våra religionslärare med nit och kärlek verka för saken, och dernäst måste man komma derhän, att det blir en skam att vara drinkare, att det blir en ambitionssak att af-
hålla sig från dryckenskap.

Häraf framgår tydligen, att jag anser att med det af en del motionärer och äfven af Friherre Fock framställda förslag intet kan vinnas. Jag vill ingen skatteförhöjning, jag har tillräcklig erfarenhet af dess följder. När staten kommer i behof af ökade inkomster, då kan möjligen vara tid att tänka derpå, men icke nu. Herr Hæggströms skrifvelseförslag kan tåla att tänka på, men för närvarande yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Santesson: Den genomgående behandling, för hvilken 1:sta och 2:dra punkterna i Bevillnings-Utskottets föreliggande be-
tänkande under denna långvariga debatt i Kammaren denna dag varit föremål, föranleder mig att icke yttra många ord i denna fråga, och jag skulle helst afstått från ordet, då tiden är så långt framskriden, om jag icke funne mig pliktig att angifva min ställning till frågan. Jag anser att, då sista Riksdagen fattade beslut så väl hvad beträffar brännvinsförsäljningslagen som tillverkningslagen, det är allt för tidigt att nu framkomma med några förslag till ändringar i dessa författningar, enär de knappast hunnit något mera tillämpas, så att man kunnat se hvad godt deraf följt. Man skulle således icke skatta 1874 års Riksdags beslut till något.

Hvad särskildt beträffar försäljningslagen, får jag säga att, efter min uppfattning, har på de ställen, der utskänkning och ut-
minutering af brännvin egt rum och kommunen velat ordna dem, redan vunnits det goda, lagstiftaren åsyftat. Jag kan således icke

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen*
(Forts.)

annat än önska, att dessa lagar ännu någon tid må tillämpas, innan man deri gör några ändringar, och hvad nu särskildt beträffar det förslag, som är å bane, att höja skatten för bränvinstillverkningen, så och då det icke finnes några verkligt talande skäl för en sådan förhöjning, kan jag icke biträda dem, som yrka denna förhöjning, utan får jag på det varmaste yrka bifall till Utskottets förslag i 1:sta och 2:dra punkterna.

Herr C. A. Larsson: Ja, ehuru jag i allmänhet icke vill lägga mig i hvad som rörer bränvinslagstiftningen, så kan jag icke annat än taga till ordet, just i anledning af de mörka skildringar, som Kyrkoherden Staaff uppdragit. Efter min uppfattning äro dessa bara presthistorier. Dessa skildringar skulle vara hemtade från officiella rapporter, men jag tror att dessa icke äro så mycket att lita på, utan grunda sig på en del oriktiga uppgifter.

Så hände det sig vid en biskopsvisitation, att en församlingsmedlem, då han tillfrågades om tillståndet inom församlingen, yttrade att svordomsförseelsen toge öfverhanden i socknen, och, då han tillfrågades huru han visste detta, tillade han att drängarne brukade svärja och förbanna oxarne, då de kördes, och, då samma person tillspordes angående folkskolans tillstånd, uppgaf han, att denna väl värdades och sköttes, men sedermera upplystes det, att han icke besökt folkskolan sedan sista biskopsvisitationen.

Nu har han blifvit supplerad af sin bror, som säger att han behandlat mer än 30 fyllerimål, der man svurit falskt, för att rädda en lönkrögare, och att det omätliga förtärandet af brännvin på den ort han tillhör under sista åren mer än fördubblats. Jag lyser vissa tvifvelsmål om sanningsenligheten af denna uppgift, ty enligt min åsigt är det icke bränvinssuperiet som fördubblats, utan folkets förmåga att tåla brännvinet som minskats. När man händelsevis ser någon som är berusad, så är det derföre icke sagdt att han omätligt förtärt starka drycker, utan orsaken kan lätt vara, att han gått på krogen utan att förut hafva erhållit någon föda. Om man, mine Herrar, vill göra några reformer i afseende å bränvinsuperiet, så måste de bättre klasserna statuera exempel genom att upphöra med att förtära champagne och andra dyra viner, ty så länge arbetaren ser att herremännen suppa sig fulla af punsch, så tycker han att han också kan ega rätt taga sig en sup, då han kan betala densamma, och jag anser att, om man icke utgår från denna princip, kan man icke motverka superiet.

Det var en talare, som sade att, om man i städerna kunde komma från de styggelser superiet medför, så skulle man gerna afstå från de inkomster, som beredas genom bränvinsförsäljning. Jag frågar Eder då, mine Herrar, är det omöjligare att komma från krogarne i städerna än på landet. Ingen tvingar dem på städerna mer än på landet; de hafva samma rätt som landskommunerna att säga nej till bränvinsförsäljningen, och då är man ju qvitt styggelsen. Jag har dock icke hört mer än en enda stad, som uttalat sig i denna riktning och det är den, som en talare från

hallandsbänken anført, der alle krogar vid marknadstillfällen stängdes dagen förut, så att de marknadsbesökande icke kunde der förskaffa sig bränvin. Om alla andra städer vore lika oegennyttiga, skulle deras fattigvård blifva mindre betungande än den nu är, då de draga åt sig inkomsterna af försäljningsrättigheterna, för att få behålla uselheten.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Om Friherre Fock nu i sin reservation stannat vid att säga, att vi skulle hopslå minuterings- och utskänkningsafgifterna för bränvin, så skulle han i folkmedvetandet vunnit ett godt understöd. Städerna hafva nemligen sjelfva framtvingat dylika tänkesätt. Jag vill nu tala om en stad, som jag känner till, och huru förhållandena der gestaltade sig. Fråga var der att en enskild person skulle öfvertaga brännvinsförsäljningen för ett af honom afgifvet andud å 24,000 riksdaler, men då kom ett bolag och bjöd 20,000 riksdaler och fick rättigheterna. När sedan året blef slut och bolaget uppgjort sitt bokslut, så hade de i behåll icke blott de tre femtedelar af de 20,000 riksdalerna, som de måste lagligen lemna från sig till hushållningssällskapet och landstinget, utan de hade dessutom ett öferskott af 28,000 riksdaler. Man trodde då, att de skulle lemna från sig tre femtedelar så väl af den officiela vinsten som af öferskottet, men de levererade endast tre femtedelar af den förra summan och stoppade deremot resten i sin egen ficka. Och hvilken orsak härför, tror väl Herrarne, de anförde? Jo de sade att, om de hade haft *all* utskänkningsrätt inom staden, skulle de gerna betalat tre femtedelar af hela summan, men nu fans der ett gästgifveri inom staden, som bibehöll sina utskänkningsrättigheter, och då sade bolaget: "här finnas utskänkningsrättigheter i staden utom våra, och därför får landstinget och hushållningssällskapet ingen del af öfverkottet, utan det stryka vi i våra egna fickor". Landstinget fick således ingen del af öferskottet, ehuru man redan utsett revisorer, som skulle granska bolagets räkenskaper, men dessa personer fingo ingenting se.

Äfven jag har förut tillhört antalet af dem, som kämpat för städerna i detta hänseende, så länge de höllo sig inom billighetens gränser, äfven om det fans en och annan stad, der detta icke iaktogs, men då jag nu hör att enskilda personer och bolag inom städerna vilja beröfva landstingen och hushållningssällskapen deras lagliga rätt genom att rida på ordalagen i författningen, att *all* utskänkningsrätt skall vara åt dem medgifven, kan jag icke längre stå på deras sida.

Då nu Friherre Fock i sin reservation icke går in på någon utredning af, huru mycket landstinget och hushållningssällskapet skall erhålla, utan öfverlemnar detta att af Kongl. Maj:t bestämmas och endast bestämmerskatten för hvarje kanna bränvin till 1 krona 50 öre per kanna, så kan jag icke understödja den samma. För min del tycker jag mest om Herr Hæggströms förslag, att man till Kongl. Maj:t skall ingå med skrifvelse och begära sammanslagning af minuterings- och tillverkningsafgifterna med rätt för kommunerna och landstingen att få sin ersättning, och om Herrarne

*Ifrågasatta
äldringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

vilja antaga detta förslag, så skulle jag helst se det, men i annat fall röstar jag för bifall till Utskottets hemställan.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag hade icke i dag ämnat att begära ordet, men kan icke underlåta att nu här afgifva en protest, då jag säger att jag betviflar sanningsenligheten af den dystra tafla, man här upprullat öfver det svenska folket. Jag tror att de värde konstnärerne, som målat ut det med så mörka färger, om de noggrannare betrakta sin teckning, skola betvifla sin egen trovärdighet. Jag kan icke föreställa mig, att vårt svenska folk är så djupt sjunket i dryckenskapslasten, som man här påstått. Man bör komma väl ihåg, mine Herrar, att man på detta ställe talar till en hel nation och i en hel nations namn, och hvilken tanke skola väl andra folk få om oss, då folkets egna representanter uttrycka sig om detsamma i dylika ordalag. Man kan visserligen icke annat än beklagligtvis erkänna, att ett och annat ställe och en och annan individ låtit sådana försöelser komma sig till last, men jag tror derföre alls icke, att dryckenskapslasten är så vidt utbredd inom vårt land, som man här velat påstå. En föregående talare har till bevis för den dystra tafla öfver dryckenskapslastens utbredande inom Sverige, som han upprullat, åberopat presterskapets yttranden till de vid deras möten förda protokoll. Jag får i afseende härpå förklara, att jag för min del icke hyser större förtroende till de herrar, som beklåda dessa embeten, och till deras skriftliga intyg än till andra syndiga människor, och jag tror att sjelfva lagstiftningen gifvit mig rätt i denna min åsigt, då den uttryckligen förbjöd presterne att sätta annat i prestbevisen än hvad som stöder sig på laga kraftvunnen dom, och detta var nödvändigt just derföre att man icke kunde tillerkänna presterskapet större trovärdighet än hvilken annan person som helst. Jag var ledamot af Lag-Utskottet, då frågan var före derstädes, och så väl Utskottet som Riksdagen förenade sig i åsigten om nödvändigheten af denna föreskrift. De åberopade då såsom skäl härtill, hvad många af eder, mine Herrar, troligen icke känna till och de, som känna till det, redan glömt, nemligen att en af vårt lands bästa prester, som dertill var stor nykterhetsvän, tillåtit sig i två olika prestbetyg, som han utfärdat för en och samma dragon vid de tillfällen denne skulle resa till lägret, att i det ena säga att han var en drinkare och i det andra att han var nykter. Häraf ser man, att man icke får tillerkänna presterna större vikt än andra människor och icke deras protokoll mera värde än enskildas bevis.

Vidare yttrade sig samme talare emot en föregående talare från samma län och af samma namn som jag, hvilken sistnämnde talare sagt, att dryckenskapen på våra orter förminskats. Jag kan vitsorda denna hans uppgift, ty i min ungdom var der mycket mera fylleri än nu, och der synes en märkbar förbättring. Jag vill dock icke nu upptaga Kammarrens tid med att framdraga orsakerna härtill.

En annan talare, som tycktes vilja draga min namnes utsägo i tvifvelsmål, återopade en föregående talares yttrande, att dryckenskapen inom en stad från samma ort förökats mycket. Jag vill icke yttra mig specielt om denna stad och säga att hans uppgift om den samma icke öfverensstämmer med verkliga förhållandet, men jag betvillar, att den är så stor, som han säger, åtminstone är den icke så stor, att den förtjenar att talas om i en riksförsamling. Jag känner till denna trakt, och är det icke värre på andra ställen i Sverige, så behöfva vi icke basunera ut tillståndet för hela världen.

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Af alla de talare, som i dag yttrat sig om sättet att befordra nykterheten inom landet, är det blott en, som kommit fram med ett riktigt radikalt förslag, och det är Herr Engländer, ty han ville gå till botten af frågan och förbjuda all bränvinstillverkning; men då hade han äfven, efter min tanke, bort förbjuda all införsel af bränvin. Ja! mine Herrar, om detta låte sig göra, så vore det nog det bästa, men jag tror att vi böra besinna oss först mer än en gång, innan vi på detta sätt sätta yxan till roten.

Då jag nu icke kan instämma med denne talare i hans förslag och icke heller i den af Friherre Fock afgifna reservationen, hvilken blifvit redan förut i qväll tillräckligt vederlagd, så återstår för mig ej annat än att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Magnus Jonsson: Jag skulle icke i dag hafva tagit Kammarens dyrbara tid i anspråk, så vida jag icke ansågo för min skyldighet att till någon del söka vederlägga de yttranden, en talare från stockholmsbänken fölt angående den öfverhandtagande dryckenskapslasten, som skulle råda på den ort, min granne till höger representerar. Han sade nemligen, att inom en del af vestra Helsingland hade dryckenskapslasten så tagit öfverhand, att hela befolkningen derstädes vore nästan demoraliserad, och att man der kunde få se icke blott bönder och drängar utan äfven qvinnor, ungdom och barn, som voro förfallna i superilasten. Om allt det han yttrat vore sant, så skulle det verkligen stå beklagligt till derstädes, men då jag tror mig känna traktens befolkning inom så väl vestra som södra Helsingland, så tror jag mig icke yttra för mycket, om jag säger, att den värde talaren utmålet helsingebefolkningen i allt för mörka färger. Jag vill visst icke förneka, att det en och annan gång kan inträffa, i synnerhet på sådana ställen, der man har allmänna mötesplatser, såsom vid marknader och dylikt, att äfven ungdomen berusar sig, det sker dock mindre med bränvin än med vin och öl — jag lägger särskildt vigt härpå — emedan det är om bränvin vi nu skola lagstifta.

E mellertid kan jag för min del icke tro, att nationen skulle vara så djupt sjunken, som en ärad talare på stockholmsbänken nyss antydt. Tvärtom kan jag säga, att bränvinsförbrukningen och dryckenskapen flerstädes aftagit ganska betydligt. Härom vittnar också den omständigheten, att i den ort, som nyss näm-

*Ifrågasatta
ändringar i
Brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

des, alla ansökningar om rättighet till brännvinsförsäljning af femton kannor och derunder i alla landskommuner blifvit afslagna, ehuru särdeles höga anbud för sådan rättighets erhållande varit gjorda; och detta torde, som sagdt, bevisa, att nationen icke är så alldeles demoraliserad, som man här velat låta påskina.

Hvad här yttrats om att sedligheten och nykterheten skulle blifva betydligt bättre, om man fördyrade varan, så undrar jag, om detta komme att hålla streck. Deremot tror jag, i likhet med en föregående talare, att, om mera civiliserade och aktade personer inom samhället föreginge med godt exempel, detta vore ett verksamt medel för den arbetande befolkningens förbättring i detta fall. Inom en del af Norrlands städer kostar brännvinet redan från 3 kronor till 3 kronor 25 öre per kanna i parti, och i utminuteri kostar det redan 4 å 5 kronor kannan. Jag tror icke, att den föreslagna förhöjningen af 30 öre per kanna skulle verka till det åsyftade målet. Emellertid är det en sak, hvarpå jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet, enär hela den helsingländska nationen tyckes hafva blifvit strängt kritiserad. Det är nemligen icke helsingarne som supa största delen utaf det till deras städer importerade brännvinet; utan saken är den, att vid de stora industriella anläggningar, såsom sågverk, brädgårdar, masugnar och järnverk m. m., finnes en till större delen främmande, från alla Sveriges trakter sammandragen lös befolkning. Denna till orten inflyttande befolkning är det, som till större delen konsumerar det dit importerade brännvin, och genom dess inflytelser ådrages orten det så hårdt uttalade klandret. Således vågar jag säga, att icke är det provinsens egen befolkning, och allra minst dess kvinnor och barn, som gjort sig skyldiga till sådana tillvitelser. Särskildt vill jag nämna, att, under de 5 år jag varit vid riksdagen, har jag, under min hemmavaro inom den by jag bor, knappast sett en enda berusad person, således allra minst kvinnor och barn. Detta må väl visa, att nationen icke är så sjunken, som den ärade talaren på stockholmsbanken sökt framhålla.

En ärad talare från norra Helsingland tycktes skildra förhållandena derstädes, såsom om lönkrögeri och mened hörde till ordningen för dagen. Jag medgifver, att jag icke har så stor kännedom om tillståndet i norra Helsingland, men hvad jag med säkerhet tror mig veta är, att i den trakt, som jag tillhör, finnes icke många lönkrögare, ja, jag hade så när sagt, icke en enda, och jag har icke heller hört talas om, att någon derstädes gjort sig skyldig till mened för att derigenom fritaga sig från beskyllningen att bedrifva lönkrögeri.

För öfrigt får jag fästa uppmärksamheten derpå, att prest-männens bedömande af nykterhetssaker kanske ur olika synpunkter. Sålunda finner en prestman, som är van att taga sig en sup till måltiden, ej något anmärkningsvärdt deruti, att äfven andra göra det, då en annan prest, som absolut afhåller sig från starka dryckers begagnande, dömer andra, som förtära något af sådana drycker, mycket strängt.

Jag vill icke längre upptaga Kammarens tid, utan ber att i hvald sjelfva saken beträffar få instämna med Herr Gunnar Eriks-son, hvarjemte jag yrkar bifall till Herr Haggströms framlagda förslag.

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen*
(Forts.)

Herr Åke Andersson: Jag tycker verkligen, att här blifvit taladt så mycket i denna fråga i dag, att tiden snart torde vara inne att komma in på ett annat kapitel. Jag tror icke att man kan förekomma det förskräckliga superi, som åtskillige talare förklarar vårt folk vara sjunket uti, derigenom att man med några öre höjer skatten på hvarje kanna bränvin; ty den egentlige superen läser väl icke derföre afhålla sig ifrån varan; nej! för denne kan man upplägga hvilka hinder som helst, så går han likväl öfver dem, så länge han orkar.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Törnfeldt: För två år sedan höjdes i min kommun kort före jul priset per kanna bränvin med 50 öre. Man visste temligen säkert, att denna plötsliga prisförhöjning kom ifrån vårt lands spiritus rector på Reijmersholm. Jag kan icke förstå, att någon minskning i förbrukningen af denna vara derigenom uppstod, utan försäljningen gick undan lika bra. För min del betviflar jag derför, att förbrukningen minskas derigenom att man gör varan dyrare. Visserligen kan det hända, att den, som är riktigt förständig och hushållsaktig, drager in på staten, derföre att varan fördyras; men de, som särskildt längta efter den lära nog icke derför underlåta att förskaffa sig varan.

Något måste emellertid göras. Om man kunde, på sätt Herr Engländer föreslagit, rent af utrota varan, så vore detta väl bäst; men dit äro vi ännu icke komma. Likväl måste, som sagdt, något göras för att, så vidt möjligt, motverka superiet. Jag skulle derför vilja biträda den formulering af Herr Friherre Focks reservation, som blifvit af Herr Haggström föreslagen.

Att höja bränvinsskatten till 1 krona 50 öre per kanna, detta skulle ju förorsaka, att den utländska smitta, som nu hvilar på nederlag, skulle uppväckas ifrån de döda och besmitta hela landet samt öfverflytta åtskilliga millioner kronor från befolkningens fickor i — Herr Smiths. Detta vore bra för honora, men icke så för folket. Jag tror derför icke, att man nu bör höja skatten, utan söka att på andra vägar, så vidt möjligt, få superiet hejadt.

Jag yrkar bifall till Herr Friherre Focks reservation med den formulering, som föreslagits af Herr Haggström.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Det har här i dag talats så mycket om bränvin, att sjelfva de nyktre kunnat blifva berusade af blotta talet. En talare yttrade på förmiddagen, att Herr Hagelstam lemnat den uppgiften, att, innan den nu gällande lagstiftningen infördes, 54 millioner kannor bränvin årligen konsumerades inom landet. Jag tillåter mig med anledning deraf

*Frågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

säga, att denna uppgift var en osanning. Han har tydligen gjort denna beräkning under antagandet af att hvarje panna tillverkade så mycket, som den kunde. Men i själfva verket var det många småpannor, som icke tillverkade mer än $\frac{1}{10}$, ja $\frac{1}{20}$ af hvad de kunde tillverka, och följaktligen var denna uppgift, som antogs såsom en trosartikel, fullkomligt falsk. Den tiden sade man allmänt, att "få vi endast bort husbehofsbränningen och få vi behålla den blott för fabrikerne, skall nog svenska folket blifva nyktert". Jag har aldrig varit någon försvarare af husbehofsbränningen; den bortogs äfven, men folket blef dock icke nyktert. Den nya lagstiftningen hade nemligen med sig det felet, att städernaingo för stora inkomster af sin brännvinsutskänkning, och de sökte fortfarande år ifrån år att uppdrifva utskänkingen, hvilket dock lyckligtvis icke hade några följder för landet. Man har sedermera sträfvat derhän att, likasom städerna förtjenat på brännvinsförsäljningen, landet äfven måtte deraf draga en lika vinst, och följden har äfven blifvit den, att superiet på de senare åren i betydlig grad tilltagit.

Jag vill ej påstå detta vara lagstiftningens, utan fastmera de goda årens skull. Arbetaren har väl under dessa goda år egt tillfällen att erhålla högre betalning för sitt arbete, men då i sammanhang härmed för den, som varit angelägen om att supra förtjonsten tillfället, att förskaffa sig brännvin varit lättare, så har ock följden i allmänhet blifvit den, att arbetarne icke haft någon behållning på sina goda inkomster, utan har densamma "gått upp" i brännvin. Beträffande vidare de tid efter annan vid riksdagarne framlagda ändringsförslag i brännvinslagstiftningen i syfte att bringa folket till nykterhet, så har jag för min del kommit till den öfvertygelsen, att icke är det dylika lagar, som kunna leda till detta mål, utan andra lagar erfordras, som lära folket att för framtiden spara sina inkomster. Man har dessutom talat om de ryckningar, som vid hvarje riksdag förorsakats genom förslag om ändringar af detaljbestämmelser i förnämnda lagstiftning. Då icke dessa haft någon framgång, så kan jag icke förstå hvar till det oändliga motionerandet i dessa frågor skall tjena, och jag tror att de leda sitt upphof från den pietistiska rörelse, som genomgår samhället. Nej! Låt ett eller annat år förgå, låt lagstiftningen verka under goda eller svåra år, och det kan då först blifva tid för lagstiftaren att gripa in och vidtaga ändringar i lagstiftningen, ty då har han åtminstone någon grund att bygga på, då deremot nu någon sådan grund alls icke finnes. Jag yrkar därför bifall till Utskottets förslag i 1 och 2 punkterna, under uttalande af den förhoppning, att man låter frågan hvila ett eller annat år, för att se huru den nu gällande lagstiftningen under tiden verkar.

Herr Alb. Staaff: Jag skall ej länge upptaga Kammarrens tid. Det må dock icke förefalla Kammarren underligt, om jag änyo beder om dess uppmärksamhet, för att med några ord bemöta de

mot mig riktade beskyllningar. Jag får då, hvad först beträffar Herr Carl Anders Larssons yttranden, för den ärade talaren förklara, att jag alldeles icke "berättat några historier" utan att hvad jag uppläste var ett utdrag ur erkebiskopens embetsberättelse till sitt stifts presterskap vid dess senaste möte, hvilken berättelse är grundad på officiella yttranden från åtskilliga pastorer, hvarför jag icke torde få anses hafva kommit fram med något löst tal.

*Afrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Vidare vill jag nämna och ber Kammararen uppmärksamma, att jag icke en gång utan flera gånger framhöll, att mitt anförande ingalunda gälde *hela* den svenska allmogen, utan blott behjertansvärda företeelser bland densamma, hvarjemte jag sökte visa faran af nu rådande förhållande samt huru stor denna fara i verkligheten kunde blifva.

Jag önskar, att Kammararen behagade gifva akt på detta förhållande, och jag ber dem, som i dag antingen yttrat sig emot mig eller ock endast instämt med mina klandrare, att de ville läsa mina yttranden, sådana de blifvit i dagens protokoll antecknade. Beträffande vidare Herr Sven Nilssons från Österslöf påstående, att jag sökt förfördela hans namn från Efveröd, så får jag fästa hans uppmärksamhet derå, att mina anföranden icke gälde Skåne särskildt, ehuru jag med anledning af Herr Sven Nilssons från Efveröd yttrande, att tillståndet i denna provins i allmänhet icke kunde kallas farligt, jemväl råkade att nämna några ord äfven om dessa förhållanden, hvilka ord, huru de än må hafva fallit, voro stödda på det yttrande, Herr Clairfelt förut afgifvit angående förhållandet inom samma provins.

Angående till sist den ärade representanten från Helsingland, så vill jag erinra honom derom, att jag tydligt tillkännagaf, att den af mig åberopade skrifvelsen gälde vissa delar och särskilda socknar af denna provins. Hans tillämpning af mitt anförande är således icke fullt riktigt. Och jag tillåter mig därför säga, att det är angeläget, att man noga bemärker hvad som verkligen yttras. Jag bestrider slutligen att hafva fält det yttrandet, att hela svenska nationen vore djupt sjunken i dryckenskapslasten. Jag anmärkte blott att begäret efter rusdrycker vore ett ganska allmänt lyte, som borde motarbetas. Jag anser äfven att det svenska lynnet är sådant, att det lätteligen förledos till glömska och obetänksamhet. Jag tror, i likhet med skalden, att "det svenska folket är godt i sin innersta rot". Men jag tror ock, att hvar och en är skyldig att i sin mån värna om denna rot, och att denna skyldighet ingalunda bör vara främmande för oss i vår egenskap af detta folks representanter.

De ord jag i dag velat säga hafva rört en stor samhällsfråga. Huru dessa yttranden än må blifva bedömda, har mitt uppträdande dock blott varit föranledt af en varm nitalskan för en god sak.

Herr Treffenberg: Jag har icke begärt ordet för att lemna något nytt bidrag till rätta lösningen af denna fråga, enär

*Frågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen*
(Forts.)

jag härtill saknar förmåga, utan därför att jag ansett det icke rätt väl anstå mig att ensam tåga, då jag tillhör ett län, der nästan alla, enskilde personer och hela kommuner, ropa på hjälp ur den nöd och det elände, för hvilka vi här söka uppfinna bot.

Herr Kolmodin visade på förmiddagen åt det håll, hvarifrån den enda säkra hjälpen mot fienden är att vänta, men det kan dröja länge, innan läkaren kommer, och det är möjligt att under tiden organismen förlorat sin spänstighet och reaktionsförmåga, så att hjälpen, om den annars kommer, inträffar för sent. Faran står för dörren, mine Herrar, åtminstone att döma af den erfarenhet, jag i detta fall samlat från Wester-Norrlands län.

Jag har icke märkt, att någon annan af representanterne för detta län yttrat sig i frågan — flere af dem äro hemreste — och jag har därför ansett det kunna löna mödan att berätta hvad jag erfarit vid de sammanträden med 12 a 13 kommuner i Ångermanland, hvilka jag under sistlidna års höst hållit. Öfverallt här hördes en sorglig klagan öfver det tilltagande superiet och dess följder. Man hade redan öfvergifvit den tanken, att hjälp här emot skulle kunna vinnas genom de moraliska medel, som man här under diskussionen uppgifvit, såsom upplysningens och bildningens vidsträcktare spridning etc., och man syntes nu mera vänta allt af lagstiftningen. Vid dessa sammankomster var en stående fråga på mitt program, huru man ansåge lagstiftningen böra inrättas för att bereda hjälp mot det onda. Anledningen till denna fråga fick jag deraf, att, efter hvad jag erfarit, en kommun ej långt ifrån Hernösand lyekats helt och hållet utrota lönkrogarne i trakten. Detta hade skett genom användandet af en metod, hvarigenom visserligen, om man så vill, gällande lag kringgicks. Men som ledde till det önskade målet. Såsom vi hafva oss bekant, är i lag icke medgifvet att å landet bolag bildas för utminuteringsrättens utfövande. I nämnda kommun hade emellertid 4 ä 5 personer i hemlighet bildat ett sådant bolag. Man sökte och erhöll utminuteringsrätt, hvilken utbjöds å offentlig auktion och då af en utaf berörde personer inropades. § 1 i bolagets hemliga reglemente innehöll, att all vinst, som uppstod af rörelsen, skulle till kommunen ingå. § 2 stadgade, att den af bolaget tillsatte föreståndaren för rörelsen skulle aflönas på sådant sätt, att han ej för rörelsens uppdrivande kunde ega något intresse; hvarjemte § 3 bestämde, att denne föreståndare skulle i hvarje särskildt fall ega att efter egen urskilning och bästa förstånd afgöra, om och i hvilken quantitet brännvin borde requirerent tillhandahållas. Då bolagets mål utgjorde lönkrogarnes utrotande och icke någon slags vinning, kunde det ock undersälja alla lönkrogare, hvaraf den naturliga följden blef krogarnes försvinnande. Denna erfarenhet gaf mig anledning att på de ställen, jag besökte, förfråga mig, om man ansåge en sådan ändring i gällande lag önskelig, att bolagsinstitutionen för utfövande af brännvinsförsäljning infördes jemväl på landet, såsom nu är förhållandet i städerna, naturligtvis under förutsättning att vinsten af rörelsen

skulle tillfalla de särskilda kommunerna, men öfverallt ansågs det såsom den största olycka om dylika anstalter skulle komma till stånd. Det är ju, i förbigående sagdt, ett anmärkningsvärdt förhållande, att då man, såsom en talare på förmiddagen här upplyste, på landsbygden i Skåne har ej mindre än 150 minuteringsställen, utan att synnerlig olägenhet deraf lärer förspörjas, så säger deremot sjelfbevarelseinstinkten i Norrland: "Vi vilja icke hafva något enda sådant ställe, ty då förgås vi". Der vill man flerstädes hafva just en sådan lagstiftning, som den Herr Englander i förmiddags föreslog. Mången anser nemligen, att bränvinskonsuntionen nått en sådan höjd, att totalt förbud är det enda som hjälper. Härvid bör likväl bemärkas, att man icke får lägga befolkningen i dess helhet till last detta öfverdrifna begär efter rusgifvande drycker. Det är egentligen uti socknar, der skogsafverkningen bedrivs med främlingar: finnar, normän och vermländingar, som superiet florerar värst, under det att superiet åter är jemförelsevis mindre i de socknar, der skogshandteringen idkas företrädesvis med ortens egen befolkning. Likaledes bör man lägga märke till, att den bofasta jordbrukande befolkningen i allmänhet icke hängifver sig åt fyllerilasten; men det är gifvet, att, då bondens egna söner — såsom hvar och en norrländing väl känner — lemna jordbruket för att i sällskap med denna mängd af främmande folk söka sin utkomst af skogarne, skall naturligtvis smittan efter hand sprida sig äfven till dessa. Huru litet exemplets makt och upplysning verka, det kan jag konstatera deraf, att ett så sorgligt förhållande, som jag nu skildrat, råder i Norrland, oaktadt, åtminstone inom Wester-Norrlands län, man har att glädja sig åt ett af allmänna aktninggen högt uppuret presterskap, hvilket nästan utan undantag gjort sig till regel att ej begagna bränvin i sina hus. Jag har meddelat dessa upplysningar, emedan jag ansett det angeläget att beriktiga den uppfattning rörande verkliga tillståndet, som kunnat göra sig gällande till följd af hvarjehanda uttalanden från andra håll. Det är gifvet, att, om något skall göras, hvilket jag förmodar vara allas mening, emedan det icke i längden bör få gå på samma sätt som hittills, så har man i främsta rummet och såsom ett provisoriskt medel att tillse, att varan blir fördyrad. Det är obegripligt, huru man kan vilja påstå, att icke detta skall verka till förminskning af konsuntionen. Vi vota, att svenska nationen utmärkes af ett i och för sig vackert drag, begäret att bjuda. Tänk om oss då tre af dessa beklagansvärda varelser, hvilka snart sagdt fått sin uppföstran på krogen — jag behöfver icke gå långt för att i verkligheten träffa dem. Två af dem äro pank, men den tredje eger en tolfskilling, för hvilken han under nu varande förhållanden möjligen får 3 supar; och vägen leder följaktligen genast till krogen, der suparne mycket riktigt intagas. Tänk om oss nu åter förhållandet ett år härefter. Samma trio träffas ånyo, de tvänne äro fortfarande utan penningar, men den tredje har en tolfskilling. Denne sistnämnde kan visserligen,

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagsstiftningen*
(Forts.)

*Ifragasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

såsom Herr Kolmodin på förmiddagen anmärkte, vara något svag både i fötterna och hufvudet, men är likväl icke så svag i hufvudet, att han ej kan uträkna, att hans tolfskilling icke räcker till tre supar, såsom den gjorde för ett år tillbaka, emedan brännvinet under tiden blifvit dubbelt dyrare. Det blir således ingen hjudning utaf. Saken synes mig så enkel, att man icke borde behöfva ingå i långa resonnementer för att inse, att derest brännvinet fördyras, superiet minskas.

Jag måste således för min del bifalla den del af Friherre Focks reservation, som afser förhöjning af tillverkningsskatten, och då jag tillika är öfvertygad, att en fullständig revision af försäljningslagen är nödvändig, så finner jag mig föranledd att äfven i öfriga delar instämma i reservationen.

Herr Hæggström: Det förundrar mig icke, att här ropas på proposition, och jag är icke den, som brukar två ganger begära ordet i samma sak, men frågan är af så stor vikt, att jag äfven vid denna sena timma måste begära ordet. Jag gör det af två skäl, dels derföre att jag för mitt förslag vunnit understöd från åtskillige talare, dels derföre att några norrlandsrepresentanter haft anföranden, hvilka jag såsom norrländing nödgas allvarligen bemöta.

Efter den långa diskussion, som hela dagen fortgått, är det klart, att det icke kan vara väl bestämdt för närvarande med brännvinslagstiftningen, och då är frågan — hvad bör göras, för att vinna ett bättre? Går jag till Utskottets betänkande, visar sig, att Utskottet ingenting vill göra. Här föreligga tvänne meningar, den ena innefattar, att skatten bör höjas — en åsigt, som af Utskottet i punkten 2 slopas — den andra fraktionen säger, att målet kan uppnås utan skatteförhöjning, nemligen genom att undanrödja det sorgliga aftalet emellan staten och kommunerna, hvarigenom denna snart sagdt orättfärdiga inkomst tillfaller de senare — hvilken åsigt Utskottet i första punkten förkastar. Utom dessa tvänne meningar förefinnes äfven en tredje, som är uttryckt i Friherre Focks reservation och innefattar så väl skatteförhöjning som borttagandet af det nyssnämnda sorgliga fördraget emellan staten och kommunen. Då Utskottet nu emellertid icke uttalat sig för något af dessa förslag, synes mig Utskottet ej hafva beträddt den rätta vägen, ty klart är, att något måste göras. Det allmänna ropet inom landet, de talrika motionerna i ämnet, de långa öfverläggningarne inom riksförsamlingen, visa nogsamt, att brännvinslagstiftningen icke är sådan den bör vara. Kan någon jäfva detta, då har jag orätt. Men om jag har rätt; om nu detta missförhållande verkligen eger rum, måste vi i första rummet vidtaga åtgärder för att komma till ett bättre. Vi hafva härvid att välja emellan Friherre Focks och Herr Per Ericssons reservationer och mitt förslag, hvilket sistnämnda något skiljer sig från Ericssons reservation, som vid 1871 års riksdag inom denna Kammare antogs. Jag förmodar också, att ehuru omval sedan nämnda tid egt rum, Kammaren likväl fortfarande är af samma åsigt som då, beträffande skatternas sammanslagning.

En aktad domare från Norrland talade nyss för bifall till Friherre Focks reservation och gjorde det på åtskilliga skäl, som jag i korthet vill upptaga. Han sade, att han i sin egenskap af domare måst leda förhandlingarne under så sorgliga omständigheter, att 30 bränvinsmål på ett enda ting förekommo, dervid det vederstyggliga förhållandet egde rum, att knappast något enda vittne strängt höll sig vid sanningen. Han sade, att detta härledde sig deraf, att bränvinslagstiftningen är oriktig och derföre ville han instämna i Friherre Focks reservation. Jag frågar den aktade landtdomaren, om icke dessa bedröfliga förhållanden framkallats just genom den nuvarande högre beskattningen på bränvin. Är det då välbetänkt att ytterligare höja afgifterna och derigenom i ännu högre grad frësta dem att gå ifrån sanningen. Då vore väl bättre att antaga Herr Englanders radikala förslag. Samme ärade domare nämnde vidare, att här endast vore fråga om ett experiment. Det är just dessa vi böra undvika, ty då återkommer är efter år samma fråga, hvilket, såsom Friherre Fock på förmiddagen anmärkte, icke kan vara nyttigt för bränvinsindustrien, så vida den skall få ega bestånd inom landet, och bränvinprisen icke skola utsättas för beständiga kastningar. Då frågar jag, hvilket som är bättre, antingen att hos Kongl. Maj:t begära utredning och förslag i ämnet eller att här gripa en siffra i luften, och således kan hända återfå frågan redan nästa riksdag.

Man har här uppgifvit, att, då husbehofsbränningen ännu florerade, den årliga tillverkningen uppgick till 54 millioner kanner. Jag har deremot hört en siffra uppgifvas, som torde komma sanningen närmare, nemligen att den årliga tillverkningen just då husbehofsbränningen afklipptes utgjorde omkring 30 millioner kanner. Kan man då säga, att superiet tilltagit i någon nämnvärd grad, när, med den utveckling och den större konsumtion näringarne uppnått, man nu icke kan visa, att förbrukningen går till mer än 21 millioner kanner, oaktadt befolkningen naturligtvis under dessa 20 år betydligt vuxit. Hvarför då dessa mörka taflo! Det förefaller mig ungefär som att, såsom man säger, »måla lin onde på väggen». För min del skulle jag tvärtom vilja påstå, att superiet i allmänhet aftagit.

Det är sagdt af en aktad höfding för ett af de norrländska länen, Herr Treffenberg, att minuteringsställena der i länet visat sig vara mycket skadliga för nykterheten, och att de borde till och med helt och hållet förbjudas. Erfarenheten i det län af Norrland, i hvilket jag är bosatt, är deremot en alldeles motsatt. I Vesterbotten finnas, så vidt jag har mig bekant, inga lagliga bränvinsminuteringsställena, utan den som behöfver en mindre quantitet bränvin, t. ex. vid barnsöl, begrafningar och dylika tillfällen, måste hos lönkrögaren köpa den — ty den större partihandlaren, som ej får sälja mindre än 100 kanner, kan naturligtvis ej anlitas, då det endast är fråga om ett så litet quantum som två à tre kanner. Befolkningen blifver på det sättet litet hvarstades i länet lagbrytare;

*Frågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

*Frågasat'a
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts)

och orsaken dertill ligger, som nämnt, just i den omständigheten, att inga minuthandelsställen finnas.

Kommunerna böra emellertid, såsom jag på förmiddagen sökte framhålla, ej af försäljningen draga någon vinst; men tillverknings- och försäljningsavgifterna böra sammanslås och superiet ej, på sätt som nu sker, just derigenom att kommunerna förtjena på försäljningen, uppmuntras. Det är detta jag åsyftat med mitt förslag, till hvilket jag förtfarande yrkar bifall.

Herr Philipsson: Jag ämnar icke besvara Kammaren med något anförande i frågan, men då jag hyser den på både teori och praktik grundade åsigt, att förhöjning af en varas produktionspris, den må nu ske genom beskattning eller på annat sätt, ovillkorligen måste bidraga till att minska konsumtionen deraf, anhåller jag att få till protokollet anföras, det jag biträder de åsikter, som Herr Hammarberg i sin motion utvecklat, och att jag således helst skulle vilja rösta för bifall till densamma, men att i den händelse vid den blifvande voteringen såsom kontraposition mot Utskottets förslag uppställes bifall till Friherre Focks reservation, jag kommer att rösta för den i samma reservation gjorda framställning.

Herr *Ehrenborg* instämde i Herr Philipssons yttrande.

Herr *Treffenberg*: Jag har begärt ordet endast för att upplysa Herr Hæggeström, att han missförstått min mening, då han trodde, att jag ogillade lagliga utnämningssällens anläggande på landsbygden. Tvärtom tror jag, i likhet med honom, att detta är det rätta sättet att kunna åstadkomma någon förbättring i nu rådande missförhållanden, nemligen under den förutsättning, att vinsten på rörelsen aldrig skulle få tillfalla enskilde utan kommunen. Jag framhöll endast befolkningens egen uppfattning eller sätt att se saken, då den icke vågade inrätta dylika försäljningsställen, ja, ej ens ett enda sådant, af fruktan för att »tillfället skulle göra tjuften.»

Herr *Englander*: Jag ber att få ändra mitt yrkande derhän, att slutpunkten i detsamma måtte derifrån uteslutas, och de tsamma alltså erhålla följande lydelse: »Att ingen annan ändring nu företages i gällande brännvinslagstiftning, än att sprittillverkning skall med 1878 års slut inom landet upphöra med undantag för kemiska och tekniska ändamål.»

Öfverläggningen förklarades slutad. Under densamma hade yrkats: 1:o bifall till Utskottets hemställanden i begge de föredragna punkterna; 2:o afslag å dessa båda punkter och bifall i stället till det förslag, som Friherre Fock i sin vid betänkandet fogade reservation framlagt; 3:o bifall till Friherre Focks förslag med den förändring, som af Herr Clairfelt blifvit förordad; 4:o att, med afslag å Utskottets hemställanden, det uti Herr Hammarbergs

hithörande motion framställda förslag måtte antagas; 5:o bifall till Herr Englanders yrkande; 6:o bifall till det förslag, som innefattas i Herr Per Ericssons vid utlåtandet fögade reservation; och 7:o bifall till det af Herr Hæggström under öfverläggningen framställda och af åtskilliga ledamöter biträdda förslag. Efter upptagande af dessa yrkanden samt, i enlighet med dem, framställda propositioner, fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den mening, som innefattade bifall till Utskottets hemställanden. Votering blef då begärd, i anledning hvaraf Herr Talmannen, för bestämmande af kontrapropositionen, anyo upptog de öfriga yrkandena; bland hvilka det på bifall till Friherre Focks reservation derefter af Herr Talmannen förklarades hafva flertalets mening för sig. Men äfven angående kontrapropositionen äskades votering, och blef alltså, sedan till kontraproposition i denna omröstning antagits bifall till Herr Hæggströms förslag, en så lydande omröstningsproposition först uppsatt, justerad och anslagen:

*Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstifningen.
(Forts.)*

Den, som till kontraproposition i voteringen rörande 1:sta och 2:dra punkterna i Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 2 antager de förslag, som blifvit framställda i Friherre Focks vid betänkandet fögade reservation,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är till kontraproposition antaget det af Herr Hæggström under öfverläggningen i ämnet framställda yrkande.

Den omröstning, som enligt denna proposition företogs, visade 65 ja mot 89 nej; hvadan propositionen för hufvudvoteringen erhöi följande lydelse:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet föreslagit i punkterna 1 och 2 af betänkandet N:o 2,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställanden, såsom sitt beslut antagit det af Herr Hæggström afgifna förslag, så lydande:

att Riksdagen ville i underdanighet anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida icke, dels till förminskning

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

af rusdryckers missbruk, dels till åstadkommande af större jemlikhet vid beskattning af brännvin, de nu utgående särskilda afgifterna för minuthandel med och utskänkning af brännvin kunde upphöra. samt att i sådant fall Kongl. Maj:t ville till näst sammanträdande Riksdag afåta:

- a) Förslag till ny lag för försäljning af brännvin, och
b) Förslag till ersättningar åt kommuner, landsting och hushållningssällskap för de inkomster, som hittills på grund af stadgandena i § 24 af gällande försäljningslag dem tillkommit; dock under förutsättning att ifrågavarande ersättningar, hvad kommuner och landsting beträffar, icke för all framtid borde utgå, utan, i den mån sådant utan allt för stor rubbning i närvarande förhållanden kunde ske, antingen småningom eller på en gång upphöra; och, beträffande hushållningssällskapen, att en större likformighet i de här af upphemtade inkomsterna, än den som för närvarande eger rum, småningom måtte beredas.

Den senare omröstningen utföll med 103 ja mot 56 nej; och hade Kammarerna således bifallit Utskottets hemställanden uti 1:sta och 2:dra punkterna i förevarande betänkande.

3:dje - 9:de punkterna.

Blefvo jemväl bifallna.

10:de punkten.

Utskottet hade i denna punkt utlåtit sig öfver ett i Herr von Kochs motion, N:o 20, framlagdt förslag om sådan ändring af 28 § i förordningen angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker, att nämnda § skulle erhålla följande tillägg: »Utskänkning af brännvin skall under sön- och helgedagar från klockan sex om aftonen föregående söcken- dag vara alldeles förbjuden», samt uppå anförda skäl hemställt:

att Herr von Kochs berörda förslag icke måtte af Riksdagen antagas.

Rörande denna fråga anförde

Herr Lyth: Vid denna punkt anhåller jag att få göra en anmärkning. Jag finner icke något skäl, hvarföre Utskottet nekat att bifalla den af Herr von Koch föreslagna förändring. Ser man efter hvad Herr von Koch egentligen åsyftar, så är det, att han vill hafva till lag för stad hvad som redan gäller för landsbygden, ty han vill nemligen att all utskänkning af brännvin under sön- och helgedagar skall vara förbjuden så väl i stad som å landet. Jag anser, att vi skulle vinna två fördelar, om vi antog detta förslag. För det första skulle vi få en och samma lag gällande för stad och land, och för det andra, så skulle superiet åtminstone

på sön- och helgedagar derigenom kunna i väsendtlig mån inskränkas. Visserligen vill jag medgifva att undantag bör och måste finnas i de större städerna, men det vore otvifvelaktigt mycket bättre att såsom lag fastställa regeln, att all utskänkning under sön- och helgedagar vore förbjuden så i stad som å landet och endast tillåta undantag från denna regel i sådana städer, der behofvet nödvändigt så fordrar. Säkert invänder man mot mig, att hemsuperiet skulle komma att frodas, ju mera krogarne stängas, men jag tror att hemsuperiet icke är så farligt, som superiet å krogarne, der en mängd dryckesbröder finnas, som förleda hvarandra. Möjligen torde ock invändas, att flera fall inträffa, då utskänkning under söndag bör tillåtas, såsom t. ex. å värdshus under måltider, och riktigheten häraf erkänner jag väl, men vill dervid erinra, om icke det kunde öfverlemnas åt Konungens Befallningshafvande att efter kommunalstyrelsens hörande bevilja sådan tillåtelse och närmare ordna utskänkningen å dessa ställen, om så behofvet påkallar. Sålunda böra vi bifalla den föreslagna förändringen, så att hvad nu är lag för städerna blir undantag, samt likhet kommer att ega rum mellan landsbygden och städerna. Att den föreslagna förändringen är ändamålsenlig, det visar sig af den erfarenhet om det goda resultat, hvilket detta stadgande i afseende å landet åstadkommit. I det pastorat, der jag är kyrkoherde, fans en ölkrog, som hållits öppen under söndagarne, och deraf många obehag uppstått, men församlingen sökte hos Konungens Befallningshafvande krogens borttagande och fick sig äfven detta beviljadt, och sedermera upphörde obehagen.

Det har nyss blifvit mig sagdt, att Första Kammaren återremitterat punkten till Utskottet, och om så är förhållandet, utgör detta ett ytterligare skäl för oss att fatta ett likartadt beslut för att erhålla ett stadgande i det af motionären föreslagna syfte, och för jag därför påyrka en sådan återremiss.

Herr Per Nilsson i Espö: Jag vill icke upptaga Kammarens tid med någon diskussion, utan ber endast att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Friherre Fock: För min del måste jag yrka på bifall till Utskottets förslag. Jag tror icke att man genom den förändring motionären föreslagit skall åstadkomma den ifrågasatta likställigheten mellan stad och land, och på landet är ju i öfrigt utskänkning, åtminstone å gästgifverierna, tillåten till spisande gäster. Det skulle äfven blifva ganska svårt för vederbörande kommunalstyrelser och Konungens Befallningshafvande, åtminstone i de större städerna att bestämma, hvilka ställen skola medgifvas ett sådant undantag. Här har blifvit yttradt af den förste ärade talaren, att å värdshusen, d. v. s., om jag så får säga, till den finare befolkningen, skulle utskänkningen vara tillåten under måltiderna; således skulle icke arbetaren, som besöker de mindra fina ställena, kunna

Frågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)

få sig ett glas brännvin till sin måltid, och jag fruktar att man genom dessa åtgärder icke vinner det mål som åsyftas.

Då i öfrigt Konungens Befallningshafvande och vederbörande kommunalstyrelse ega rätt att inskränka utskänkningen å söndagar, om missbruk skett, och sådant jemväl egt rum här i Stockholm på flera ställen, så förefaller det mig, att nuvarande föreskrifter äro lika betryggande för god ordning som de föreslagna, hvadan jag får yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Alb. Staaff: Jag anser att Herr Lyth på ganska goda skäl yrkat återremiss, i synnerhet som Första Kammaren återremitterat Utskottets förslag i denna punkt, och då jag önskar att städerna och särskildt Stockholm måtte erhålla samma förmån som landsbygden, att få sin söndag någorlunda lugn och fredlig, ber jag att få instämna med Herr Lyth.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Äfven jag ber att få instämna med Herr Lyth, enär jag anser att det skulle vara en stor fördel, om det föreslagna stadgandet blefve lag.

Grefve Sparre: Också jag instämmer med Herr Lyth, och då Första Kammaren återremitterat denna punkt, hoppas jag att äfven denna Kammare ville besluta sig för en återremiss. Det är otvifvelaktigt att ett otillständigt superi eger rum om söndagarne, och nu gällande bestämmelser äro icke tillräckliga för att stäffa det onda. Säsom Utskottet riktigt anmärkt, finnes visserligen i lagen stadgande derom, att kommunalstyrelse och Konungens Befallningshafvande tillsammans kunna förbjuda utskänkningen om söndagarne, men, om kommunalstyrelsen vid ett sådant förbud fäster vilkor, dem Konungens Befallningshafvande icke kan fastställa, så blir icke något förbud af. Jag skall meddela, huru vid sådana frågor afgörande icke sällan tillgår. När frågan kommer till stadsfullnåktige, anse de visserligen ganska bra att förbjuda superiet i allmänhet, men de vilja icke, säsom Friherre Fock anmärkt, ingå på att förbudet skall sträcka sig till äfven de finare ställena, utan tillstyrka derföre förbudets tillämpning i fråga om krogarne, men icke de ställen, som besökas af den s. k. finare befolkningen. Vid en sådan distinktion kan likväl icke Konungens Befallningshafvande fästa något afseende.

Nu tycker jag att det så kallade finare folket gerna kan underkasta sig de inskränkingar, som i det allmännas intresse kunna finnas vara nödvändiga. De få finna sig i lagen, det kan icke hjälpas, och om samhällets väl fordrar, att man använder all möjlig omtanke för den klass af befolkningen, som lättast faller offer för dryckenskapslasten, så får den finare klassen, som Friherre Fock kallar den, och för hvilken klass jag tillstår att jag icke hyser ringaste barmhertighet, i det afseendet finna sig i lagen, ty den är stiftad för dem lika väl som för den fattiga klassen. Då nu, säsom jag började mitt anförande, i min tanke superiet på

söndagarne är värst och vidrigast, och saken väl förtjenar att noga beaktas, och då Första Kamraren dessutom redan återremitterat punkten, så anhåller jag äfven om återremiss af densamma till Utskottet.

*Ifrågasatt i
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Friherre Fock: Jag skall icke längre vara envis, ty naturligtvis om Utskottet får saken tillbaka, så är det en tydlig anvisning för Utskottet att inkomma med förslag i den riktning Kamraren önskar, men jag ber Herrarne väl besinna, att sådana föreskrifter som i sig sjelfva innebära en orimlighet, endast framkalla ett eluderande af författningen. Jag tänker mig att i afseende å dessa värdshus, som icke få servera brännvin på söndagarne, samma spektakel, hade jag så när sagt, skall uppstå, som vi dagligen äro i tillfälle att observera vid våra jernvägsstationer, ty der är all möjlighet att på lagenligt sätt tillhandla sig ett glas brännvin afskuren, men på dessa jernvägsstationer, der statens egna tjänstemän utöfva tillsynen, får man, om man begär en sup, det svaret: »Vi hafva icke brännvin att sälja, men det finnes i det och det kontoret eller i det och det skåpet» och der tager man sig sjelf en sup. Mine Herrar, detta hån mot lag och författningar kan jag för min del icke understödja och derfore yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Grefve *Björnstjerna* instämde med Friherre Fock.

Herr Gumælius: Herr Talman, mine Herrar! Jag tror att Bevillnings-Utskottets ordförande var något för medgörlig, då han sade att han kunde taga tillbaka denna punkt af förslaget till Utskottet, ty det är gifvet att, om denna punkt kommer att återremitteras från båda Kamrarne, så innebär detta, enligt förhållandet i detta fall, så godt som ett föreläggande för Utskottet att framlägga förslag till motsatsen af nu föreliggande punkt, och till något sådant vill åtminstone jag icke medverka. Jag föreställer mig att de flesta städer redan ordnat denna utskänkning i den riktning motionären åsyftat, och att de dervid gått så långt som är praktiskt och klokt, samt att man på åtskilliga ställen möjligen gått ännu något längre. Friherre Fock har nyss antydtt, huru det skall gå, om de, som dagligen intaga sina måltider på värdshusen och dervid äro vana att få en sup, plötsligen skulle beröfvas detta. Det är sannolikt, att det då skulle gå der som på en del nykterhetsvärdshus, der hvar och en plägar hafva stående sin egen flaska med sitt namn på och der det ofta händer att den, som icke har någon egen, begagnar en annans, möjligen ock en anonym flaska. — Jag hemställer om bifall till Utskottets förslag.

Herr Hammarberg: Herr Talman, mine Herrar! Jag skall blifva helt kort och inskränka mig till att förena mig med dem som yrkat återremiss af punkten. Jag tror, att den föreslagna inskränkingen i tiden för försäljningen af brännvin skall lända till

Ifrågasatta
ändringar i
bränvins-
lagstiftningen.
(Forts.)

båtнад för de flesta städer; och om den också på några ställen kunde anses öfverflödig, så kunna de åtminstone icke komma att lida deraf. Jag yrkar återremiss af punkten.

Herr Per Nilsson i Espö: Herr Talman! Jag har alltid haft den tanken om de s. k. finare klasserna, att de veta att iakttaga vederbörlig ordning å offentliga ställen och att de icke utsetta sig för oordentligheter, hvarföre något stadgande för dem icke behöfves. Det kan ju finnas ofantligt många personer i städerna, hvilka äro tvungna att taga både sin frukost, sin middag och sin qvällsmåltid på värdshus och som äro vana att dervid taga sig en sup till måltiderna. Om då lagen skulle förbjuda värdarne på dessa värdshus att om söndagarne försälja bränvin, så kommer det att på dessa ställen gå till såsom nu sker på våra jernvägsstationer, der äfvenledes ingen utskänkning får ega rum, men man får af värden en vink om att i det eller det skåpet står bränvinsflaskan och att man der får taga bränvin mot betalning.

Jag tror verkligen att det icke är skäl att återremittera punkten, för att från Utskottet få ett förslag, som tvingar en mängd personer att eludera lag och författningar. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Häruti förenade sig Herr *Christen Assarsson*.

Herr Lyth: Herr Talman, mine Herrar! Jag har begärt ordet blott för att upplysa att de herrar, som uppträdt mot mitt förslag, missförstått min mening. Den var icke att återremittera punkten i den riktning att all utskänkning i städerna om söndagarne skulle förbjudas. Jag önskade att lagen skulle meddela förbud i detta hänseende, men jemväl tillåta att undantag från lagen skulle få ega rum, så att de, som på värdshus intaga sina måltider, skulle dertill kunna erhålla bränvin, äfvensom, då jag vet att i städerna många ordentliga arbetare taga sina måltider på värdshus, att bränvin icke må vara för dem förbjudet mera än för de förmögnare klasserna. Jag tror att mycket skulle vinnas med ett sådant förbud mot utskänkning på söndagarne, som jag påyrkar, emedan, äfven om undantag måste göras, dessa nog blifva så få som möjligt. Derigenom skulle de nuvarande alltför många tillfällena blifva något förminskade. Slutligen får jag orinna att söndagen är den dag, då missbruken af bränvinet äro störst samt medföra de bedröfligaste följderna, och dertill tror jag att Riksdagen bör göra åtminstone något för att gå till mötes de från många håll uttalade önskingarne i detta fall, hvarföre jag får förnya min förut gjorda anhållan om återremiss af punkten.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gåfvos, enligt de meningar, som derunder förekommit, propositioner så väl på bifall till Utskottets förslag som på återremiss; och fann Herr Talmannen den förra propositionen vara med öfvervägande ja besva-

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

icke heller har jag på något sätt häntydt derpå, utan endast, så klart som jag ansett vara möjligt, sökt visa att dessa under benämningen viner förkommande varor verkligen äro brännvin, icke surrogat för sådant. Jag har vidare icke sagt om dessa varor, att de "må komma att användas" såsom surrogat, utan jag har sökt med faktiska bevis göra tydligt, att de på detta sätt verkligen användas, och detta i ganska stor skala, *bredvid författningarne*, samt att denna omständighet påkallar lagstiftningens ingripande.

Det är icke underligt att, när Utskottet läser så illa, det äfven kommer med så dåliga skäl, som det här har gjort. Utskottet säger nemligen: "Då Utskottet likväl icke kan finna något bevis mot riktigheten af dess åsigt att förevarande § 37, sådan den nu lyder, är fullt tillämplig i fråga om försäljning af de under benämningen viner förekommande brännvinsblandningar, hvarken uti den omständigheten att dylika drycker offentligen utbjudas och försäljas eller deri att tillämpning af paragrafen mot sådana missbruk icke behörigen påkallas o. s. v." Det är fullkomligt sant, att i dessa båda omständigheter icke ligger något bevis för att paragrafen icke är fullt tillämplig; det kan nemligen bero derpå, att ingen bryr sig om att tillämpa densamma och anställa åtal. Men jag har sökt visa, att det icke beror på, att ingen bryr sig om detta, utan derpå att ingen vågar utsätta sig för den dyra risken att försöka det; och beviset ligger just uti hvad Utskottet sjolft anfört, då det säger: "enär svårigheter möta såväl att afgöra huruvida ett vin är ensamt af drufvor tillverkad, som äfven att utröna sprithalten hos de med socker tillsatta spritdrycker." Detta bevisar just, att paragrafen, sådan den nu är, icke är "fullt tillämplig," ja, rent utaf, att den i detta fall *icke alls kan tillämpas*; och dock har Utskottet anfört detta för att visa, det mitt förslag ej förtjenar något afseende. Jag erkänner gerna, att mitt förslag icke är absolut tillfyllestgörande, och jag vågar påstå, att ett sådant icke kan åstadkommas. Jag vill dermed icke hafva sagt, att icke ett bättre än mitt kunnat uppsättas, och jag hade verkligen hoppats, att Utskottet med sin stora förmåga skulle hafva framlagt ett sådant.

Hvad jag nyss anförde ur Utskottets betänkande, är emellertid ett faktiskt bevis på, att den ifrågavarande paragrafen icke tillfredsställer de anspråk, man har att fordra af densamma; ty när t. ex. körsbärsvin som har en sprithalt af 23 procent, är tillsatt med socker, är det icke lätt att säga, huruvida det är ensamt tillverkad af brännvin eller om det endast till en liten del är försatt dermed. Men om någon gång det skulle lyckas att bevisa, det en sådan stor tillsats egt rum, så torde väl mitt förslag komma att gagna till åtminstone något. Det är visserligen sant, att, när det gäller en dryck som innehåller en sprithalt af öfver 15 procent, det är förenadt med svårighet att säga, huruvida det ensamt är tillverkad af drufva eller ej; men det betyder ingenting om någon gång man kan komma att mot sin vilja angripa ett ärligt drufvin,

enär det torde i så fall vara temligen lätt att medelst konnossement visa, huru dermed förhåller sig. Äfven om å andra sidan en konstgjord blandning skulle undslippa, så betyder det ej heller något, ty handeln dermed skulle dock kunna åtalas och ofta bli förhindrad samt dess målsmäns säkerhet bli störd.

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.
(Forts.)*

Men nu är paragrafen, som sagdt är, af den beskaffenhet, att ingen vågar åtala försäljning af sådana viner, som äro uppblendade med brännvin. Under sådana förhållanden anser jag det vara alldeles nödvändigt, att Riksdagen häruti ingriper, och förr eller senare torde äfven Riksdagen sjelf inse behovet deraf, ehuru jag kan förstå, att detta icke kommer att ske förr än Riksdagen genom erfarenhet på ett eller annat sätt fått klart för sig, att det är denna olofliga handel som mest bidrager till att en tredjedel af det brännvin, som förbrukas, nu icke drager någon försäljningsskatt, såsom Herr Friherre Fock i sin reservation har omnämnt.

Jag glömde, då jag nyss talade om surrogat, att nämna, att jag verkligen i min motion häntyddt på ett slags surrogat, ehuru jag ingalunda har erkänt de omnämnda konstgjorda blandningarne vara surrogat för brännvin, men jag har deri visat, att en offentlig uppmaning utgått till de personer, som till följd af sista förändringen i brännvinsförordningen «sakna rättighet, att *lagligen* sälja brännvin», att såsom surrogat för den förbjudna brännvinshandeln idka *olaglig* handel med dessa brännvinsblandningar under namn af viner. Det var för att söka förekomma sådant, som jag väckte min motion, och jag må säga, att jag alldeles icke af Utskottet blifvit öfvertygad, att min motion varit öfverflödig eller ens omöjlig.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till min motion.

Friherre Fock: Jag vill endast med några ord bemöta den siste ärade talaren. Han förebrådde Utskottet dess mindre noggranna innanläsning. Jag har icke motionen för ögonblicket till hands, men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att Utskottet såsom citat ur motionen anført endast orden "under benämningen viner förekommande brännvinsblandningar", samt att sedermera ordet "surrogat" står för Utskottets egen räkning och således icke tillskrifvits motionären.

Hvad nu sjelfva saken beträffar, så är Utskottet verkligen icke i besittning af sådana förmågor, som motionären velat låta påskina, och Utskottet har således icke kunnat lösa frågan på ett för motionären tillfredsställande sätt.

Den nu varande paragrafen säger bestämdt, att det stadgande, som lagen innehåller för brännvin, gäller äfven "för sprit samt andra brända eller destillerade in- eller utländska spirituösa drycker, äfvensom för drycker hvilka äro dermed tillagade". Nu vill motionären hafva tillagdt ett stadgande äfven för viner, ja, vin är enligt mitt förmenande en dryck, och då här står, att stadgandet

*Ifrågasatta
ändringar i
brännvins-
lagstiftningen.*
(Forts.)

gäller äfven "drycker som äro dermed tillagade", så tillfredsställer paragrafen i detta fall mitt anspråk på noggrannhet.

Motionären vill vidare hafva halten bestämd till "mera än 15 procent". Utskottet har sagt, att det möter ganska stora svårigheter att på ett praktiskt sätt bestämma sprithalten. Dertill fordras nemligen rent kemiska undersökningar, och att i en författning intaga bestämmelser om sådana undersökningar, som icke kunna af myndigheterna på stället utföras, har man icke ansett praktiskt.

Under sådana förhållanden och med stöd af hvad för öfrigt förekommit, yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herr *Fredricson*.

Herr Leijer: Mine Herrar! Herr Friherre Fock yttrade, att orden »under benämningen viner förekommande brännvinsblandningar» vore ett citat ur min motion och finge stå för min räkning. Jag ber att få återkasta detta på Utskottet. Jag har nemligen hemtat de nämnda orden i ett Utskottets utlåtande förlidna år och har derifrån anført dem i min motion, så att uppfinningen deraf står för Utskottets räkning och icke för min, ehuru träffande uttrycket än är.

Hvad sjelfva saken beträffar, så har Friherre Fock gemmält, att, då jag utsatt en halt af 15 procent, har Utskottet funnit svårigheter vid att gå in derpå, enär »det skulle fordras tekniska kunskaper hos städernas myndigheter för att kunna afgöra dylika frågor». A la bonheur! Jag ser intet ondt uti att fordra tekniska kunskaper till hjälp här vid lag, om än icke af städernas myndigheter sjelfva, ty man kunde väl vända sig åt annat håll för att få upplysningar, t. ex. till apotekare eller Teknologiska institutet. Men jag vill fästa uppmärksamheten på, att sådan paragrafen nu är hjälpa icke ens tekniska kunskaper, vare sig hos Teknologiska institutet eller någon annan myndighet.

Förhållandet är nemligen det, att, i fråga om spritblandningar, man ej kan kemiskt utröna, om dervid blifvit använd drufsprit eller potatessprit, utan man måste då taga lukt och smak till hjälp. Om således potatesspriten varit befriad från finkeloljan, blir det för en åklagare absolut omöjligt att bevisa sina påståenden.

Derför yrkar jag att i lagen må inflyta bestämmelser om en viss sprithalt, emedan denna kan utrönas, och då detta icke är förhållandet med nu gällande lagparagraf, så yrkar jag bifall till det af mig framställda förslag.

Öfverläggningen var slutad; och blef, sedan propositioner gifvits, i enlighet med de yrkanden som derunder förekommit, Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

13:de punkten.

Bifolls.

14:de punkten.

Lades till handlingarne.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes:

Banko-Utskottets memorial N:o 11, med anledning af Kamrarnes olika beslut i fråga om Utskottets utlåtande N:o 8; samt Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 17), angående lagstiftning för arbetare, som vid arbetsföretag utom deras hemort taga anställning.

Dessa ärenden, som nu för första gången bordlades, skulle uppföras främst å föredragningslistan för nästa sammanträde.

§ 5.

Ledighet från riksdagsöromålen beviljades:

Herr <i>Sven Nilsson</i> i Efveröd	under 14 dagar från och med den 19 ds.
Herr <i>Peter Olsson</i>	" 12 " " " " 19 "
Herr <i>Jan Andersson</i> i Jönvik	" 12 " " " " 20 "
Herr <i>Hægermark</i>	" 10 " " " " 22 "
Herr <i>H. Schultz</i>	" 12 " " " " 22 "
Herr <i>Gustaf Jonsson</i>	" 8 " " " " 22 "
och Herr <i>Lars Månsson</i>	" 14 " " " " 24 "

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 11 e. m.

In fidem
H. Husberg.